

Poština plačana pri pošti Slovenj Gradec

Cena: 2,90 EUR

leto: XXXXI | maj 2009 | številka: 5

**GOZDNO
GOSPODARSTVO**
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

• Gozdarstvo • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo • Lesna industrija • Šparovni kotichek

• Praznujejo • Ljudje in dogodki • Kultura in jezik • Prgišče zgodovine • Razvedrilo • Spominjamo se jih

Certificiranje lesa

Alja Zorman, dipl. inž. gozdarstva

Izvedba projekta »Vizualno in strojno razvrščanje konstrukcijskega lesa po trdnosti« v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec

Namen projekta »Vizualno in strojno razvrščanje konstrukcijskega lesa po trdnosti« je omogočiti slovenski lesni industriji standardno in s pravilniki podprto razvrščanje lesa po trdnosti in njegovo označevanje, kakor zahtevajo direktive EU. Na področju lesarstva in gozdarstva sta osnovna gradbena proizvoda (materiala) masivni konstrukcijski les in lepljeni lamelirani les. Razvrščanje konstrukcijskega lesa po trdnosti je danes nuja za vse proizvajalce konstrukcijskega lesa, ki bodo odslej svoje izdelke označevali z oznako »CE« (evropska izjava o skladnosti), kar pomeni, da so izdelki skladni z vsemi tehničnimi predpisi EU. Vendar za področje vizualnega razvrščanja konstrukcijskega žaganega lesa Slovenija še nima ustreznega nacionalnega standarda (za razvrščanje se najpogosteje uporablja DIN 4074 1), zato trenutno zahtevanega razvrščanja ni mogoče izvajati. Rešitev problema predstavlja priprava slovenskega standarda, ki bi temeljil na EN standardu. Problematike razvrščanja lesa po trdnosti so se v okviru projekta »Vizualno in strojno razvrščanje konstrukcijskega lesa po trdnosti« lotili raziskovalci na raziskovalnih inštitucijah Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, oddelka za lesarstvo Biotehniške fakultete in Zavoda za gradbeništvo. Projekt delno sofinancira Agencija za raziskovalno dejavnost RS ostala sredstva pa bodo prispevala zainteresirana podjetja s sponzorskimi sredstvi.

Osnovni pogoj, da lahko les razvrstimo vizualno ali strojno, so podatki, pridobljeni z raziskavo na terenu, na osnovi katerih se določi pravila vizualnega razvrščanja ter nastavitve naprav za strojno razvrščanje. Naloga našega podjetja, sodelujočega v projektu, je v praksi potekala tako, da smo od meseca oktobra do januarja 2009 po celotni koroški dolini zbrali najmanj 320 kosov hlodovine iz različnih gozdnih rastišč (delovišč) in na ta način zagotovili, da so bili nabrani elementi neodvisno in slučajno izbrani. Med zbiranjem hlodov smo natančno beležili oziroma vodili evidenco prejete hlodovine. Po navodilih smo zbrani hlodovini določili drevesno vrsto (zbrali smo izključno smreko) in

Merjenje modula elastičnosti. Na sliki z desne proti levi: doc. dr. Dominika Gornik Bučar, študent Jani Smrekar, Bogdan Šega.

Merjenje hlodovine

Tehtanje žaganega lesa

izvor hlodovine, s čim natančneje določijo mikrolokacije oziroma opisom lastnosti rastišča, kjer je drevo raslo. Beležili smo mesto hloda v deblu; ali je šlo za prvi kos, srednji kos ali vrhač (izrazit korenovec ni primeren za izdelavo konstrukcijskega lesa). Določili smo tudi kakovostni razred hlodovine, in sicer po veljavnem slovenskem standardu za okrogli les iglavcev SIST EN 1927:2008, pri čemer smo upoštevali rastne značilnosti (grče, širino branik, zavrtost hloda, ukrivljenost, poškodbe ...), saj je eden izmed ciljev raziskave raziskati vpliv kakovosti hloda na mehanske lastnosti žaganega lesa. Pri zbiranju hlodov smo se osredotočili na B kakovostni razred, ker je za proizvodnjo »masivnega« konstrukcijskega žaganega lesa najprimernejši. Dolžina hlodov je znašala 4 m, premer pa 20–30 cm. Hlode smo označili z zaporednimi števkami od 1 do 320, naknadno pa smo zbrali še 63 hlodov večjih dimenzij, 30–40 cm premera, iz katerih smo izrezali vzorce večjih dimenzij (140 x 140 mm), ki so primerni za ostrejša. Zahteva raziskovalcev je bila, da vso hlodovino prizmiramo in da iz vsake prizme vzamemo le en preizkušaneč. Po tem, ko smo hlode razžagali, smo elemente posušili na 15 % vlažnost.

Raziskovalci bodo na teh elementih določili več značilnih mehanskih lastnosti lesa: modul elastičnosti pri statičnem upogibu ter dva dinamična modula elastičnosti na osnovi meritve hitrosti ultrazvoka oz. vibracijskega na osnovi meritve lastne frekvence. Cilj raziskave je oblikovanje odprte baze podatkov o lastnostih lesa, povezanih s trdnostjo. Podatki se bodo uporabili za razvoj natančnih in učinkovitih metod strojnega razvrščanja lesa. Za zanesljivo razvrščanje lesa po trdnosti je namreč potrebnega čim več znanja o odvisnostih različnih lastnosti lesa, ki jih bodo ugotovili z raziskavo zbranega lesa in ki jih lahko ugotovijo z neporušenimi eksperimentalnimi metodami in dejansko trdnostjo lesa, ugotovljeno s porušitvenimi poskusi. Rezultate študije bomo v podjetju uporabili za vizualno razvrščanje konstrukcijskega lesa, kasneje pa bomo prešli na metode strojnega razvrščanja z uporabo ustreznih naprav. Vir: Dominika Gornik Bučar: Gradnja z lesom izziv in priložnost za Slovenijo; Razvrščanje konstrukcijskega lesa, str. 114–118.

22. april – dan Zemlje

Peter Cesar, predsednik Turističnega društva Slovenj Gradec (revirni gozdar na Krajevni enoti ZGS Slovenj Gradec)

Foto: Jaka Cesar

Skozi vse leto obeležujemo posamezne dneve, posvečene različnim aktivnostim in dogodkom. Med drugim imamo tudi dan, posvečen našemu planetu - dan Zemlje. Tej naši zemeljski obli bi morali več pozornosti posvečati celo leto in na vseh področjih delovanja človeka.

V mesecu aprilu je Turistično društvo Slovenj Gradec v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije in gozdarji Krajevne enote Slovenj Gradec povabilo k sodelovanju še I. in II. Osnovno šolo Slovenj Gradec, Gostinsko, turistično in lesarsko šolo ter Zdravstveno šolo iz Slovenj Gradca. Namen akcije je bil opomniti učence in dijake na pravičen odnos do okolja, na odnos do gozda, na naše avtohtone drevesne vrste, na zdrav način življenja in na rekreacijo v naravi. Že nekaj dni pred 22. aprilom so dijaki Gostinske, turistične in lesarske šole opravili pogodovanje na predelu Tolstega vrha nad Mislinjo. Pod vodstvom gozdarjev so sadili bukev z namenom premene smrekovih sestojev in izboljšanja pestrosti sestojev.

Učenci I. osnovne šole so na delu travnika pred svojo šolo posadili nekaj najpogostejših avtohtonih drevesnih vrst, katere uspevajo v naših gozdovih. Sadike gozdnega drevja, vzgojene v drevesnici Omorika na Muti, je prispevala Območna enota Zavoda za gozdove Slovenj Gradec. Pred II. osnovno šolo je »mestni vrtnar« Vinko Klančnik uredil zanimivo cvetlično gredo s prostorom za posedanje. Na sam dan Zemlje so posamezne šole opravile pobiranje smeti po pohodniških poteh v okolici Slovenj Gradca. Očistili so gozdni učni poti na Rahtelov vrh in Tičnico, pot na Grad in del poti v gozdovih Dobrave. Kljub temu da imajo redni obiskovalci teh poti soliden odnos do okolja, se je precej smeti nabralo predvsem na vstopnih točkah, kamor pogosto zahajajo tudi manj osveščeni obiskovalci. Na ta dan je Zdravstvena šola iz Slovenj Gradca zaključila pobiranje smeti še s krajšim programom pri cerkvi svetega Jurija na Legnu.

Seveda je potrebno omeniti tudi stalno pripravljenost sodelovanja Komunalnega

podjetja Slovenj Gradec, saj so poskrbeli za odstranitev »nevarnih« odpadkov, nas oskrbeli v vrečami za smeti in na koncu poskrbeli še za odvoz na deponijo. Dokaz, da vsaj v pomladanskih mesecih več mislimo na čisto okolje, so bile polne vreče smeti, katere so prostovoljci pridno polnili ob brežinah cest in rek. Vsi skupaj poskrbimo, da bo v prihodnje potrebnih čim manj očiščevalnih akcij.

Fantje so prijeli za kramp in lopato.

Del pobranih smeti v Dobravi (vreča in kante pri rampi)

Posajena drevesca je bilo potrebno zaliti. (učenka z vedrom vode)

Učenci 1. OŠ so pod strokovnim vodstvom revirnega gozdarja Petra Cesarja posadili prvo drevo.

Gasilska slika za spomin pri 1. OŠ Slovenj Gradec

Gozdar Avgust Kunc je strokovno preveril posaditev sadik v šolskem parku 1. OŠ Slovenj Gradec.

Gozdarska razmišljanja ob dnevu Zemlje

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd,
 Zavod za gozdove Slovenije,
 Območna enota Slovenj Gradec

Foto: Gorazd Mlinšek

Slovenija je zelo slikovita in po naravnih danostih zelo raznolika država. Reliefno zelo razgibana je pravi mozaik v evropskem prostoru. Več kot polovica njene površine je porasla z lepimi gozdovi, gozdnatost v gozdnogospodarskem območju Slovenj Gradec je več kot 68 %.

Gozdovi imajo pomembno vlogo za ohranjanje stabilnosti našega življenjskega okolja. Gozd je sestavni del našega bivalnega prostora. Nekdaj je gozd prevladoval, pa ga je človek skozi stoletja izsekaval in krčil za naselitev, pašo in kmetijske namene. Oblikoval je današnjo kulturno krajino, v kateri ne smemo pozabiti, da gozd ni samo površina, porasla z drevjem in grmovjem. Je življenjski prostor najrazličnejših rastlin in živali nekaj centimetrov ali celo metrov pod našimi nogami (v obsegu korenin) in več deset metrov nad nami (v višini drevesnih krošenj). Pestrost gozda je v medsebojni povezavi najrazličnejših življenjskih procesov številnih organizmov od rastlinskih in živalskih mikroorganizmov, ostalih rastlinskih in živalskih vrst in človeka. Človek še danes spreminja naravno okolje, marsikje je porušil naravno ravnovesje medsebojnega sožitja. Zato je spoznavanje gozda in skrb za zeleni plašč, ki nas varuje, nujna. Skrb pa ni samo v dobrem načrtnem delu gozdarjev in lastnikov gozdov, ki v njih že več kot pol stoletja večnamensko gospodarijo. Za gozd moramo skrbeti vsi ne odlagajmo smeti in drugih odpadkov v gozd, ne trgajmo in ne nabirajmo prekomerno gozdnih sadežev, ne onesnažujmo potokov, rek, mlak, jezer, ne vznemirjajmo gozdnih živali s hrupom, še posebno pa z motorji in motornimi sanmi. Upoštevajmo gozdni bonton!

Dan Zemlje naj bo vsak dan. Vsak dan poskrbimo, da naš planet ne bo postal polna okrogla kanta za smeti, v kateri se bomo zadušili. Z malimi in pogostimi koraki nam bo uspelo zmanjšati onesnaženost našega okolja. Med temi koraki so zelo pomembni koraki osveščanja. Koroški gozdarji se zavedamo pomena najrazličnejših aktivnosti, ki jih izvajamo predvsem z mladimi. Zanimiva so naravovarstvena predavanja, naravoslovne ure po gozdnih učnih in drugih poteh,

kvizi v gozdu, razne čistilne akcije, saditev najrazličnejših drevesnih vrst ...

Tudi ob letošnjemu dnevu Zemlje smo bili gozdarji zelo dejavni. Sodelovali smo pri najrazličnejših čistilnih akcijah v posameznih lokalnih skupnostih. Pridružili smo se planincem, lovcem in drugim ljubiteljem narave. Slovenjgraški gozdarji javne gozdarske službe so izvedli skupaj z učenci 1. osnovne šole Slovenj Gradec v šolskem parku saditev avtohtonih drevesnih vrst. Spoznali so tudi pomen posameznih drevesnih vrst.

Zelo obsežna je bila tudi akcija, ki so jo izvedli 17. in 20. aprila pod vodstvom gozdarjev ZGS KE Mislinja in GG Slovenj Gradec v zasmrečenih gozdovih na Tolstem vrhu dijaki Srednje gostinske turistične lesarske šole v Slovenj Gradcu. Na tem območju so čisti, umetno osnovani smrekovi sestoji, ki so zelo labilni in podvrženi najrazličnejšim ujmam. Pred tremi leti jih je poškodoval moker sneg. Snegolome so s pomočjo strojne sečnje sanirali, letos pa so izvedli saditev in podsaditev z bukovimi sadikami. Bukve bodo z odpadnim listjem omogočile izboljšanje biološke pestrosti v zakisanih tleh. Sadike bodo gozdni delavci zaščitili pred objedanjem divjadi s kolektivno zaščito oz. z žično ograjo. Dijaki lesarji so se spoznali z delom v gozdu, še posebno pa s pomenom sadnje in listavcev v smrekovih monokulturah na Mislinjskem Pohorju.

V okviru dneva Zemlje poteka obeležba izredne smreke pri Jušlu nad Lešami, ki je zanimivo hišno drevo. Prevaljski gozdarji ZGS bodo s postavitvijo opisne table predstavili naravni drevesni spomenik širši javnosti, še posebno pa osnovnošolcem z Leš.

Dan zemlje so obogatili dijaki Srednje gostinske turistične in lesarske šole, ki se izobražujejo za poklic mizarja, s sajenjem dreves na Tolstem vrhu nad Mislinjo. O tem so pisali poročila. Nekaj jih objavljamo.

Pogozdovanje

Zlatko Krajnc

V programu triletnega izobraževanja za poklic mizarja je bil v učnem načrtu tudi projekt pogozdovanja. Dne 14. 4. 2009 smo bili povabljeni v gozdove Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, kjer smo tam zaposlenim gozdarjem pomagali pogozditi območje, na katerem je bila predhodno opravljena sečnja. V parih smo dobili bukove sadike in orodje, s katerim smo lahko pripravili luknje za sajenje. Z rovnico (sadična lopata) smo odkopali območje 40 x 40 cm. Ko je bila podrast odstranjena, smo izkopali luknjo, globoko 3040 cm. Sadike smo vstavili v luknjo in jo zagrnili z rovnico, potlačili pa z roko ali nogo. Sadike je morala stati natančno in ravno pokonci.

Posadili smo več kot tisoč sadik. Gozdarji so nam povedali, da od teh zraste zelo mali odstotek sadik. Na tem območju so prej rasle smreke oziroma iglavci, sedaj pa so se gozdarji odločili, da bodo vmes nasadili listavce.

Med sajenjem so imeli krajšo pavzo in malico. Zaradi nizkih temperatur smo si na primernem mestu zakurili manjši ogenj. Ob ognju smo se pogreli, nato pa smo še enkrat odšli na lokacijo sajenja in smo sadili naprej. Ko smo končali, smo počakali na prevoz.

Na pogozdovanju je bilo zelo poučno, pa tudi zelo zabavno. Mislim, da smo se zelo veliko naučili

Pogozdovanje

Silvo Sušec

V petek, 17. 4. 2009, smo z našim razredom, 2. A mizar, odšli na pogozdovanje. Pogozdovanje sta organizirala Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec in Zavod za gozdove Slovenije. Pogozdovali smo na Tolstem vrhu nad Mislinjo na nadmorski višini 1400 metrov. Ko smo prišli v gozd, je vsak dijak dobil svojo »runco« (rovnico) za kopanje lukenj za bukove sadike. Potem nam je gozdar pokazal, kako se sadi. Najprej odstranimo travo s površine v obsegu približno 40 x 40 cm, potem pa v sredini skopljemo

luknjo približno 30 cm globoko. Bukev smo sadili zato, ker na Pohorju raste pretežno smreka, gozdarji pa želijo ponovno vzgojiti mešan gozd. Ko smo sadili, je bilo zelo mrzlo, zato smo med malico malo zakurili in se ob ognju pogreli. Posadili smo ca. 1200 sadik. Na tem pogozdovanju smo se naučili pravilno saditi drevesa.

Pogozdovanje

Andrej Ruprecht

Mrzlega pomladnega jutra smo se učenci zbrali na zbirnem mestu. Nato smo se z avtobusom odpeljali do Mislinje, tam pobrali nekaj sošolcev in se odpeljali naprej na Tolsti vrh do mesta, kjer je lahko avtobus obrnil. Pot smo nadaljevali s kombijem do nadmorske višine 1400 m. Tam smo se razdelili v pare in vsak par je dobil eno sadilno lopato in šop sadik.

Nato nam je gozdar pokazal, kako moramo saditi. Najprej smo izkopal jamo, odstranili gozdno rušo, vstavili sadiko in zagrebli zemljo z roko. Sadili smo približno 1,5 do 2 metra narazen. Nato je prišel čas malice. Med dobro gozdarsko malico smo zakurili ogenj, da smo se pogreli, saj je bilo zelo mrzlo. Nato smo nadaljevali s sajenjem bukve. Gozdar nam je povedal, da od vseh posajenih sadik zraste le 20 % dreves. Bukev smo sadili zato, ker je na tem območju pretežno iglast gozd, gozdarji pa želijo vzgojiti mešan gozd. V preteklosti je tu rasla bukev in so jo izsekali za kope in oglje.

Počitek in seznanjenje ravnatelja Srednje gostinske turistične lesarske šole Ivana Škodnika o opravljenem delu

Sajenje je bilo zabavno, ker je vladalo sproščeno vzdušje, bilo pa je zelo mrzlo. Vsi skupaj smo posadili ca. 1200 sadik bukve. Povprečno je ena oseba posadila 60 sadik. Ta dan sem se veliko naučil.

Sadiko sta skupaj simbolično posadila direktor GG Slovenj Gradec Silvo Pritržnik in ravnatelj šole Ivan Škodnik.

Dijak 2. letnika živi v bližini območja, kjer so sadili, zato je sošolce obiskal na svojem konju.

Gorazd Mlinšek, vodja oddelka za gojenje in varstvo gozdov, je ocenil pravilnost posajene sadike.

Informativni gozdarski storži v aprilu

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd,
Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec

Foto: Gorazd Mlinšek

Za nami je tretjina leta 2009. Letošnji april se je izneveril tradicionalnim napovedim, da je to najbolj moker mesec v letu. Do 13. aprila je prevladovalo v koroški regiji bolj suho vreme (razen 1. in 2. aprila). V tem času je bilo več jasnih in delno jasnih dni, jasnino pa so občasno prekinjali oblaki. Druga polovica malega travna je bila mokra, neviht in deževnih padavin ni bilo samo 25., 26. in 27. aprila. Lokalno in časovno različno razporejene nevihte so bile bolj poredko spremljane z gromom in s strelo. Nenadne ohladike v višjih zračnih plasteh so povzročile, da je na Strojni in na še nekaterih ozko lociranih predelih 13. aprila padala toča. V višjih predelih pa smo imeli tudi na Koroškem še zimske razmere. Snežilo je 17. aprila (nad 2000 m n. v.), 23. aprila (nad 1000 m n. v.) in 24. aprila (nad 800 m n. v.). Novo zapadli sneg je osvežil še staro snežno odejo na zgornjih predelih naših vrhov, katera se je kljub visokim temperaturam za ta mesec topila še pol metra in več debel sneženi plašč. Najnižje aprilске dnevne temperature so bile v nižinskih predelih od 2 °C do 14 °C, v višjih predelih (Rogla) pa do 2 °C. Najvišje dnevne temperature so se gibale v aprilu po koroških dolinah v intervalu od 11 °C do 21 °C, v gorskem svetu pa okoli 11 °C. Dnevne temperature nad 16 °C v prvi polovici aprila so predramile muhe in vplivale na preobrazbo njenih mlajših razvojnih faz, nekatere metulje in druge

Jezdec v mislinjskih monokulturah (Tolsti vrh)

žuželke. V nižinah so oživel tudi podlubniki, vendar jim je ohladitev, predvsem pa nihanje temperature v velikem razponu v drugi polovici aprila, upočasnila aktivno delovanje. Zanimivo je tudi, da so se na Koroškem drstile žabe že v začetku aprila da to ni prvoaprilska laž, so nas prepričale povežene žabe na koroških cestah.

V začetku aprila so pričele intenzivno brsteti vrbe in druge grmovne vrste, v tem mesecu so na Koroškem ozelenele do nadmorske višine 700 m bukve, v nižinskih predelih pa tudi macesen, jelše, gorski javor in delno tudi veliki jesen. Da so bile aktivne poleg omenjenih drevesnih vrst tudi smreke, smo se lahko prepričali sami, še posebno pa tisti, ki so alergični na smrekov cvetni prah. **Vse pogostejše cvetenje smreke in pogosti polni in delni obrodi nas informirajo o klimatskih in drugih spremembah v našem okolju. Rastlinska in živalska vrsta, delno pa velja tudi za ljudi, ki je ogrožena, se poskuša v boju za obstanek ohranjati s pomočjo pogostih in obilnih obrodov. V normalnih razmerah je smreka cvetela in razvila storže vsaka štiri leta.**

Kakšen je bioritem jelke in kako je potrebno gospodariti s to zanimivo senčno drevesno vrsto, so poslušali udeleženci gozdarskih študijskih dni v Dolenjskih Toplicah 2. in 3. aprila 2009. Iz ZGS OE Slovenj Gradec sta se poleg Jerneje Čoderl in Zdenke Jamnik, ki sta zaposleni v Krajevni enoti Radlje, kjer je največja zastopanost jelke v slovenjegraškem gozdnogospodarskem območju, udeležila izobraževalnih dni še Avgust Kunc (KE izobraževalni dan v Mirko Cehner (KE Mislinja). **Jelka je postala pred štirideset in več leti zaradi onesnaženega zraka in klimatskih sprememb ogrožena drevesna vrsta, danes pa gozdarski strokovnjaki po Evropi ugotavljajo, da so jelke (še posebno v mladostnih razvojnih fazah) bolj vitalne kot v omenjenem obdobju. Na to naj bi vplival dušik, ki se kopiči iz onesnaženega zraka v zemlji.**

April je bil mesec saditve. Lastniki gozdov in gozdni delavci GG Slovenj Gradec so posadili v planu vlaganj v gozdove za leto 2009 in v gojitvenih načrtih za sadnjo načrtovane drevesne vrste. Količina sadik je bila odvisna tudi od proračunskih finančnih sredstev, namenjenih za obnovo v letošnjem letu. Iz drevesnice Omorika na Muti dobavljene sadike, namenjene za redno sadnjo v zasebnih gozdovih in sanacijo po ujmah poškodovanih sestojev v zasebnih in državnih gozdovih koroške regije, pa tudi gozdnogospodarskih območij Nazarje, Maribor in Celje, bo

Močivnika iz Jazbine pri pregledu gozdnogojitvenega načrta

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) plačal po pogodbenih cenah iz teh sredstev.

Razvoj gozda ni odvisen samo od gojitvenih in varstvenih ukrepov, temveč tudi od sečnje in spravila, še posebno pa od strokovno načrtovane in skrbno izvedene tehnologije dela, katera se mora prilagajati terenskim in rastiščnim razmeram. V OE Slovenj Gradec je največ težko prehodnih strmih predelov v Mežiški dolini. GG Slovenj Gradec kupuje mobilno žičnico Sincrofalke. Kako deluje to spravilno sredstvo, so si 6. aprila skupaj z gozdarji GG Slovenj Gradec ogledali tudi gozdarji koroške javne gozdarske službe v gozdovih OE Tolmin. S to vrsto žičnice so izvajali spravilo lesa gozdni delavci Soškega Gozdnega gospodarstva. 22. aprila pa smo vsi zaposleni v OE Slovenj Gradec, ki delamo v gozdu, imeli v Turiški vasi tehnološki izobraževalni dan. Prisluhnili smo predavanju Hinka Andrejca, vodje odseka za gozdno tehnologijo, o gradnji gozdnih prometnic s poudarkom, vezanim na Program razvoja podeželja republike Slovenije (PRP). Zanimivo je bilo tudi predavanje gozdarskega strokovnjaka Mitja Jandla o zgodovini žičničarstva in uvajanja novih tehnologij v koroške gozdove. **Prednost bomo dali žičničarskemu spravilu, strojno sečnjo omejujemo na zelo majhen del koroških gozdov.** Na predavanjih so prisostvovali tudi operativni gozdarji GG Slovenj Gradec.

14. aprila 2009 je bila v Uradnem listu RS št. 29/2009 objavljena Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom. V OE Slovenj Gradec je okoli 2786 ha varovalnih gozdov in 693 ha gozdnih rezervatov.

22. april je svetovni dan Zemlje, ko naj bi se vsi Zemljani zamislili nad usodo našega onesnaženega planeta in naredili kakšno pozitivno dejanje za zmanjšanje onesnaženosti. Najprej pa moramo pomesti pred svojim pragom! Tudi gozdarji ZGS smo pripravili številne aktivnosti osveščanja javnosti, predvsem

mladine, po vsej Sloveniji. Osrednja aktivnost, namenjena temu dnevu, katero so organizirali gozdarji ZGS in strokovnjaki Zavoda za varstvo narave Republike Slovenije, je bila 23. aprila na Mašunu (OE Postojna). Posvet o izjemnih drevesih in drevesnih vrednotah je bil zelo zanimiv.

Potrebno je skupno in poenoteno sodelovanje gozdarjev ZGS in naravovarstvenikov ZVN RS pri evidentiranju, vrednotenju in negi zanimivih drevesnih in grmovnih spomenikov. Posvet je potekal v obliki delavnice, saj smo ga udeleženci zaključili z zbiranjem rešitev za ohranitev izjemnih drevesnih in grmovnih vrst v gozdu in izven.

Kakšne aktivnosti smo ob svetovnemu

dnevu Zemlje izvajali med Peco, Smrekovcem, radeljskim Kozjakom in Pohorjem, vam predstavljamo v posebnem prispevku.

In kaj so počeli poleg rednega dela gozdarji lovci ZGS v aprilu? 16. aprila 2009 je bilo zelo živahno na Rožniku v Ljubljani. Živalski vrt je želel obiskati okoli 80 kg težek medved, pa mu je to preprečila intervencijska skupina ZGS in mladega medveda s pomočjo uspavala in označbe po drugem poskusu prepeljala v kočevske gozdove. Akcija je bila medijsko odmevna in uspešna.

V aprilu so se pričele priprave na cepljenje lisic proti steklini.

Lovski strokovnjaki, gozdarji ZGS, Oddelka za gozdne živali in lovstvo, so imeli 24. aprila 2009 v lovski koči LD Mislinja strokovni kolegij, na katerem so obravnavali analizo letnih lovsko upravljavskih načrtov, govorili o letošnjem popisu objedenosti gozdnega mladja, in o vlaganju finančnih sredstev v gozdove s pomočjo ohranjanja življenjskega prostora prostoživečih živali v gozdu.

Letošnji april je bil živahno obarvan mesec za gozdarje ZGS in druge, za nas iz OE Slovenj Gradec tudi žalosten, saj je 8. aprila 2009 pod uničujočimi silami bolezni klonil naš dolgoletni sodelavec Branko Glavan.

Solarji Osnovne šole Koroški jeklarji z Raven na Koroškem na pohodu skozi gozdove Navrškega vrha

Iz Zambije v Slovenj Gradec

Leopold Korat

Vsem, ki so bili tistega majskega večera v cerkvi sv. Elizabete, bo še dolgo ostalo v spominu srečanje s skupino ICENGEL iz Afrike. V župnijo jo je pripeljal g. Miha Drevenšek, ki je že 33 let misijonar v Zambiji. V Slovenijo je v teh dneh prišel s svojo skupino pevcev na povabilo Misijonskega središča Slovenije in slovenske Karitas. Skupina je sodelovala pri sveti maši. Zelo doživeto je bilo, ko je skupina ob pesmi, glasbi in plesu prihajala pred oltar in prinašala svoje darove. V Sloveniji so že večkrat bili. Najprej prihajajo v znak zahvale za pomoč, ki so jo naši ljudje preko misijonskih akcij (Trije kralji, adventna akcija Otroci za otroke, botrstvo ...) dajejo za »brate in sestre

tretjega sveta«. Z nami želijo podeliti svoje življenjske zgodbe in nam predstaviti zambijsko kulturo. Ob gledanju, poslušanju teh prebivalcev Afrike si je marsikdo vsaj na tihem potrdil, da živimo neprimerno bolje kot oni. Ker pa sreča ni v imeti ampak v »biti in živeti«, smo v očeh teh mladih prijateljev iz Zambije videli iskric, ki jih ne prinaša nobeno bogastvo, ampak dobrota. Po tem lepem majskega večeru in srečanju s skupino

ICENGEL smo odhajali iz cerkve sv. Elizabete bogatejši za eno spoznanje in misel, ki je bila napisana na zloženki te skupine »misijonarjev« iz Afrike: »Če hočeš najti pot k sreči, moraš imeti odprte oči, odprto srce in odprte dlani«. Skupina ICENGEL je tudi ta večer spoznala, da je še veliko takih ljudi in da ni mogoče upati, da bi bil svet bolj bogat, »če kruh delil bi z bratom brat«.

Nastop skupine Icengel iz Zambije v cerkvi sv. Elizabete v Slovenj Gradcu

Branko Glavan (1958–2009)

Jošt Jakša, direktor
Zavoda za gozdove Slovenije

Petnajst let je, odkar sem spoznal Branka Glavana. Oba sva bila polna novih idej in elana v novi službi na Zavodu za gozdove Slovenije. Velkokrat sva se pogovarjala, a o sebi ni govoril veliko, z izjemo nekaj skromnih stavkov o svoji družini, s katerih pa se je jasno odražala velika ljubezen, ponos in spoštovanje do njegovih najbližjih. Toda pogovora z njim smo se vedno veselili, saj nam je bil vedno v izziv in v veselje. V pogovorih in v družbi nasploh je izžareval življenjsko silo, optimizem ter obsežno splošno razgledanost na raznovrstnih področjih, predvsem na področjih humanistike. Zaradi naštetega smo sodelavci Centralne enote Zavoda za gozdove Slovenije kmalu postali prijatelji, ki smo se radi družili z njim tudi v prostem času. Spomini na naše druženje na jadraniu in kolesarjenju so del naših najlepših spominov druženja s prijatelji. S svojo odprtostjo in pozitivno energijo je pomagal povezati v skupno družino tudi koroške gozdarje z gozdarji drugje po Sloveniji. Tudi zaradi njega smo gozdarji bogatejši za mnoge človeške vrline, ki presegajo zgolj službena razmerja.

Ker nam ni veliko povedal o sebi, bo tudi ta del mojih besed o Branetu nekoliko krajši. Leta 1958 se je rodil v Ljubljani, kjer je odrasčal in končal šolanje. Po končanem študiju geodezije ga je življenjska pot peljala v Slovenj Gradec, kjer si je z ženo Majo ustvaril družino. Ko je iskal zaposlitev in kruh za svojo družino, ga je pot pripeljala med koroške gozdarje, kar je bilo za inženirja geodezije dokaj nenavadno. S svojo zaposlitvijo na Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec ni začel le svoje uspešne strokovne poti, ampak tudi pomembno poglavje v razvoju gozdarske informatike v vsem slovenskem gozdarstvu. Kot mlad inženir geodezije je kmalu uvidel, kako so v gozdarstvu, ki

obravnavala velika gozdna prostranstva, potrebne sodobne metode računalniškega obvladovanja prostora. Poglobil se je v te nam neznane vsebine in s svojim bogatim znanjem pokazal poti razvoja gozdarske stroke na tem področju. Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je po njegovi zaslugi na področju tehnologije obravnave gozdnega prostora zelo hitro stopilo daleč naprej in med vsemi gozdnimi gospodarstvi doseglo najvišjo raven. Čeprav je bil v pretekli organiziranosti gozdarstva pretok idej in spoznanj med takrat samostojnimi gozdnimi gospodarstvi mnogo počasnejši, kot se to med območnimi enotami Zavoda za gozdove Slovenije dogaja danes, ko je javna gozdarska služba znotraj ene institucije, pa njegovo delo strokovnim krogom drugod po Sloveniji ni ostalo neopaženo. Vedeli smo zanj in njegove uspehe smo nadvse cenili. Zato smo ga že kmalu po sprejetju Zakona o gozdovih, ki je leta 1993 uzakonil enovitost javne gozdarske službe za vse slovenske gozdove, že v zgodnji fazi priprav na začetek delovanja Zavoda, ki je z delom sicer začel šele 1. maja 1994, zaprosili za sodelovanje pri nastajanju nove organiziranosti gozdarstva. Zaupali smo, da je bil pravi človek za vzpostavitev celovite in sodobne tehnologije obravnave gozdnega prostora v javni gozdarski službi.

Verjeli smo, da se bo povabilu odzval, saj se je vedno rad odzival na strokovne izzive, hkrati pa je to pomenilo razširitev njegovega dela na ves slovenski gozdni prostor. Tako smo ob začetku delovanja Zavoda Braneta vključili v ožjo strokovno skupino Centralne enote v Ljubljani. Njegova odločitev, da s svojim znanjem še naprej pomaga pri razvoju slovenskega gozdarstva, sedaj na vseslovenski ravni, nam je dala novega zagona pri razvoju načinov obvladovanja gozda.

Na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano se je, skladno z novim Zakonom o gozdovih, že takoj ob začetku delovanja Zavoda začelo delo na izdelavi novega Pravilnika o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih, pri izdelavi katerega smo strokovnjaki iz Zavoda zelo intenzivno sodelovali. Spodbujani v veliki meri prav s spoznanji, s katerimi nas je obogatil, smo sooblikovali pravilnik, ki je bil zelo optimističen in napreden ne le za tedanje naše razmere, ampak tudi v mednarodnem merilu.

Ugledni, nekoliko starejši slovenski gozdarski strokovnjaki so tedaj ministrstvo pisno opozorili, da s Pravilnikom uvajamo tehnologijo obravnave gozda, ki je Zavod za gozdove Slovenije še deset let ne bo niti tehnološko, kaj šele kadrovsko

obvladal. Mi pa smo vedeli, da je Branko tedaj že z veliko zagnanostjo pripravil učna gradiva in pripravljaj delavnice, na katerih je za obvladovanje novih tehnologij v nekaj mesecih izobrazil skoraj dvesto strokovnih delavcev Zavoda. Pomagal nam je pri izboru in nabavi ustrezne tehnične opreme, ki je tedaj, razen na območni enoti Slovenj Gradec, ni imela še prav nobena druga območna enota Zavoda. Tako smo že v letu 1998, v letu, ko je bil Pravilnik sprejet, obdelali vse podatke o gozdovih na sodoben način. Vsi gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih enot z začetkom veljavnosti v letu 1998 so bili izdelani že po sodobni tehnologiji. Prav tako so bili z najnovejšimi tehnologijami obdelani vsi gozdnogospodarski načrti območij ter dve leti pozneje ves obsežen prispevek slovenskega gozdarstva k Strategiji prostorskega razvoja Slovenije. Na Uradu za prostorsko planiranje pri Ministrstvu za okolje in prostor smo bili za gradivo, ki smo ga dostavili, gozdarji deležni med vsemi sektorji najvišjih ocen. Po vzore in po tehnične napotke so k nam prihajali tudi iz drugih institucij, tudi iz bolj tehničnih sektorjev, kot je gozdarstvo, kar je tudi njegova zasluga.

Tako smo slovenski gozdarji v času tranzicije slovenskega gozdarstva, ko je bila gozdarska stroka na hudih preizkušnjah, z njegovo pomočjo pospešili razvoj, ko je bilo to najbolj potrebno, in prehiteli tedanji čas ter marsikatero drugo stroko. Seveda je k razvoju Zavoda za gozdove Slovenije Branko veliko prispeval tudi še vsa naslednja leta, vse do danes. Njegov neutrudni duh in večna želja po pridobivanju novih znanj, sta kulminirala v letu 2008, ko je uspešno končal podiplomski študij in si pridobil naziv magistra znanosti, informacijsko-upravljaljskih ved.

V Brankovo življenje je nekaj novega prineslo rojstvo vnuka Luke, o katerem nam je pripovedoval z neizmernim ponosom. Žal se večina od nas spomni zadnjih stikov z njim, ko se je pripravljaj na pot, da v daljni Novi Zelandiji obišče hčer, ki si je tam daleč ustvarila družino. Toda namesto da bi nam na njemu lasten način povedal zanimivosti s svoje poti, nas je presunila vest, da je hudo zbolel. Žal so si vse slabše novice hitro sledile, vse do najtežje, za vse nas nedojemljive, da smo ga izgubili.

Z Brankovim prezgodnjim odhodom smo izgubili izvrstnega strokovnjaka in čudovitega kolega. Njegovo delo, izjemen prispevek k razvoju gozdarske stroke, pa seveda ostaja, Branku v spomin in nam v spodbudo pri nadaljnjem delu in razvoju stroke, ki smo ji zapisani. Hvala mu za vse, ponosni smo, da smo bili njegovi sodelavci in prijatelji.

Fitofarmaceutska sredstva pomagajo kmetom, lahko pa škodijo sosedom

Tatjana Krejan Košan

Uporabnik fitofarmaceutskih sredstev (skrajšano FFS) mora skrbeti, da pri uporabi le-teh ne povzroči nedopustnega onesnaževanja okolja in da sredstvo ne pride v neposreden stik s človekom in z živaljo. Ob spoštovanju načela dobre kmetijske prakse, varstva okolja, integriranega varstva rastlin, mora uporabnik dosledno upoštevati sredstvu priloženo navodilo za uporabo, in sicer glede rastline in površine, ki jih tretira, namena, koncentracije škropilnih mešaníc, karence in vremenskih razmer. Preprečeno mora biti zanašanje na sosednje gojene rastline, zemljišča in skladišča kmetijskih proizvodov.

Posebna previdnost, da FFS ne pride v neposreden stik s človekom in z živaljo mora biti pri tretiranju površin ob cestah in poteh. Ko poteka promet, se sprehajajo ljudje ali prevažajo čebele, se mora tretiranje prekiniti. Ob objektih za rejo živali, skladiščenje in predelavo rastlin se tretira tako, da ne pride do zanašanja v te objekte. V razdalji, ki je manjša od 20 m od naslednjih objektov: vrtcev, šol, otroških in športnih igrišč, zdravstvenih ustanov, domov za upokojence ter stanovanjskih hiš s funkcionalnimi zemljišči (dvorišči in vrtovi ob hišah) ter čebelnjakov se ne sme uporabljati traktorskega pršilnika ali motorne nahrbtnice škropilnice ne glede na mejo parcele in kljub obvestilu, razen če dobi uporabnik FFS od uprave objekta, lastnika, hišnega sveta oz. imetnika parcele za tretiranje v prepovedanem pasu pisno dovoljenje. Dovoljenje naj bo pridobljeno za vsako vegetacijo posebej. Na parcelah, ki mejijo na prej navedene objekte, je potrebno, poleg zgoraj navedenega, ne glede na napravo, o nameravani uporabi FFS najmanj 24 ur pred uporabo pisno obvestiti upravo objekta. Navedene zahteve so temelj Pravilnika o dolžnostih uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev.

Kmete in druge uporabnike FFS zavezuje pri varstvu rastlin tudi dobra kmetijska praksa: z upoštevanjem načel, znanstvenih dognanj in postopkov, ki zagotavljajo učinkovito obvladovanje škodljivih organizmov, pri čemer se ne ogrozi biotične raznovrstnosti v širšem biotopu, v čim manjši možni meri obremenjuje okolje, se ne ogrožajo viri pitne vode, ne ogrožajo

izvajalcev ukrepov varstva rastlin in ne ogrožajo porabnikov pridelanih rastlin. Dobra praksa določa hitrost vožnje pri škropljenju do 6 km/h, pri kateri se zagotavlja primerno nanašanje FFS na tretirano površino. Škropljenje ni priporočljivo pri hitrostih vetra nad 3 m/s, temperaturah nad 25° C ali relativni vlažnosti zraka pod 30 %, saj pride do znatnih izgub sredstva zaradi zanašanja in izhlapevanja. Pri škropljenju je potrebno biti pozoren na prevladujočo smer vetra. Veter pospešuje odnašanje kapljic s tretirane površine. Hitrost vetra se lahko »praktično« ocenjuje glede na premikanje drevesnega listja, do 3 m/s listje šelesti, med 3–5 m/s se premikajo drobne veje, nad 5 m/s pa tudi debelejšje. Za škropljenje prvega škropilnega pasu vzdolž vodotokov in sosednjih gojenih rastlin je treba upoštevati zakonske določbe, določila glede uporabe in opozorila, ki zmanjšujejo zanašanje, npr. manjšo hitrost vožnje ter s tem povezan manjši tlak, pršenje z večjimi kapljicami in po potrebi zaprtje zunanjih šob. V primeru, ko kljub varnostnim ukrepom pride do zanašanja na sosednje površine in gojene rastline, je treba o tem takoj obvestiti uporabnika sosednjih površin in ga po potrebi opozoriti na preventivne ukrepe (npr. upoštevanje karence oziroma prepoved uživanja rastlin). Aplikacija FFS je zadnji člen v dolgi verigi, imenovani fitofarmacija. Združuje vse postopke nanašanja in razporeditve sredstev na ciljne rastline in njihove škodljive organizme. Najbolj razširjeni postopki so škropljenje, pršenje, zapraševanje in megljenje. Kaj je zanašanje FFS ali s tujko poimenovan drift? To pomeni fizikalno gibanje kapljic FFS skozi zrak ob aplikaciji ali takoj po njej, katere se ne zadržijo na tretirani rastlini, ampak jih odnese izven tega območja. Na zanašanje imajo vpliv vreme, topografija, vrsta rastline, aplikacijska tehnika, odločitve tistega, ki izvaja tretiranje s FFS ... Vplivajo lahko preko zemlje, zraka in vode na okolje in zdravje ljudi.

Uporabljena FFS ostanejo dolgo časa v zemlji, kemično se lahko tudi spremenijo v nove vmesne produkte in ubirajo pota, ki jim sodobna kemija sledi z zamudo. Iz zemlje jih vsrkavajo rastlinske korenine, lahko pa prodrejo v telesa mikroorganizmov. Preko prehranjevalnih verig tako prehajajo iz organizma v organizem in končno tudi do človeka, lahko pa jih človek tudi neposredno zaužije s sadjem in zelenjavo. Del ostankov se tudi izpira v podtalnice in nato pride z izviri vode spet v naravni krogotok. Kako vpliva uporaba FFS na atmosfero oz. zrak? Odgovor je odvisen od fizikalnih in kemičnih lastnosti FFS, kako, kdaj in kje je bilo uporabljeno sredstvo, od intervalov med škropljenji, prve večje padavine po škropljenju, pomembna je količina »drifta« in tudi stopnja nevarnosti FFS. Medtem ko predpisi za zagotavljanje varnosti hrane v

EU določajo maksimalne dovoljene vrednosti ostankov pesticidov, trenutne ocene tveganja ne upoštevajo dolgotrajnega vpliva izpostavljenosti ostankom več različnih pesticidov hkrati, kamor spadajo tudi FFS. Problematika zanašanja FFS izven ciljnih ploskev in prostorov oz. »drift« izvira torej iz procesa aplikacije. Drift je pri škropljenju in pršenju hmeljišč praviloma med največjimi. Vzrok temu je nasad, ki je gost in visok, saj je hmelj 6–7 m visoka rastlina. Uporaba pršilnikov ostaja še vedno osnovni način aplikacije. Pršilniki so prirejeni tako, da je škropilni oblak razmeroma ozek in ga je mogoče usmerjati v krošnjo, vendar je drift neizbežen, ker potrebujejo za nanos tudi kapljice, ki imajo lastnosti aerosola in so zelo podvržene zanašanju. Zato je potrebno določanje varnostnih pasov in uporaba opreme, ki zmanjšuje obseg zanašanja. V Nemčiji že od leta 1993 oblikujejo register opreme, ki je deklarirana kot oprema za zmanjšanje »drifta« (Drift reducing equipment DRE), pri nas se o tem šele govori. So posamezni hmeljarji, ki že uporabljajo antidriftne TurboDrop Injektoršobe, ki delujejo na principu večjih kapljic škropiva in se šele ob dotiku lista rastline raznesejo v manjše delce. Bilo bi pa strokovno utemeljeno, da bi bile predpisane kot obvezna oprema pršilnika. Praksa v Evropi je tudi, da varnostni pas med tretirano površino in drugim objektom ali sosednjo površino, vključuje zeleno bariero, ki je sestavljena iz niza dreves širokolistne vrste z gostimi krošnjami (na Nizozemskem je obvezna). Kot alternativa pršenju pa obstajajo tudi preizkusi s premazi FFS na spodnje dele hmeljevih rozg, ki so brez listov. Konkretno gre za Confidor, ki ga uporabljajo kot sistemik pri zatiranju listnih uši. Pri tem je pomemben samo pravočasen premaz, torej znatno pod pragom škodljivosti pojava uši.

Rabo FFS si navadno predstavljamo predvsem kot rabo v kmetijstvu pri pridelavi hrane. Večina našega prebivalstva, ki sicer, kot so pokazale raziskave, ni naklonjena uporabi FFS pri pridelavi hrani, pa uporabe FFS v urbanem okolju izrazito ne zavrača, kadar kot posamezniki rešujejo probleme na svojem zemljišču. Ugotavlja se, da uporaba FFS v urbanem okolju celo narašča. Gre za nova področja rabe, kot so varstvo okrasnih rastlin, varstvo dreves na parkiriščih, nega trat, poti, raba herbicidov za zaščito ravnih streh, popločenih površin, zidov, ograj, za uravnavanje vegetacije na golf igriščih in na drugih športno-rekreacijskih zemljiščih. Namesto zaključka: 72. člen Ustave RS navaja: »Vsakdo ima v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja.« Nikar ne pozabite na to!

Civilna iniciativa za varovanje okolja pri večanju posajenosti kmetijskih zemljišč s hmeljem na podgorskem polju (Podgorje pri Slovenj Gradcu)

Civilno iniciativo za varovanje okolja sestavljamo prebivalci v neposrednem okolju hmeljišč zaradi širjenja novih trajnih nasadov hmelja na kmetijskih zemljiščih. Tehnologija pridelave hmelja, ki zahteva veliko uporabo fitofarmaceutskih sredstev s pršilniki na tako visoki kulturi v bivalnem naselju, povzroča veliko tveganje za onesnaževanje okolja in najbolj pomembno vpliva na človekovo zdravje skozi dolgotrajno izpostavljenost različnim fitofarmaceutskim sredstvom.

Prebivalci Podgorja pri Slovenj Gradcu ugotavljamo, da je že sedaj na ozkem prostoru podgorske kotline s hmeljem posajenih 23 ha najboljših kmetijskih zemljišč in da so zahteve za nadaljnje širjenje hmeljišč za kar 27 ha občutno preveč. Pri tem ugotavljamo tudi, da se lastniki hmeljišč že sedaj ne držijo zakonskih predpisov o nasadih hmelja kar zadeva oddaljenost od bivalnih objektov (20 m) kot tudi ne predpisane uporabe sredstev pri tretiranju hmelja in bojazen je, da bo tako tudi pri novih nasadih hmelja. Podgorska dolina je specifična glede slabe prevetrenosti in pogoste megle, ki za dalj časa veže strupene snovi v zraku. Nevzdržno se nam zdi, da peščica lastnikov hmeljišč v veliki meri onesnažuje bivalno okolje, kjer živi tudi 1000 in več prebivalcev. Večina nas je v tem okolju živel že pred pričetkom gojenja hmelja in nas ni nikoli motila miroljubna kmetijska dejavnost, za katero se zavzema tudi Združenje za razvoj miroljubnega kmetijstva v Sloveniji, s katerim smo se povezali tudi mi.

Zaradi navedenega od lokalne skupnosti in vseh institucij s kmetijskega področja zahtevamo, da

zustreznimi tehnološkimi navodili seznanjajo lastnike hmeljišč tudi s predpisanimi zakonskimi zahtevami pri postavljanju hmeljišč, da z ustreznimi agrotehničnimi ukrepi širijo strokovne novice, ki omogočajo bolj varno uporabo FFS sredstev v odnosu do ljudi in okolja in da omogočajo in pomagajo pri ustrezni zamenjavi zemljišč za gojenje hmelja. Zahtevamo takojšno postavitev merilnika za monitoring strupenih snovi v zraku zaradi škropljenja hmelja. Od pristojnih **inšpekcijskih organov zahtevamo** nadzor in hitro ukrepanje v primeru kršitev.

Lokalna uprava mora skupaj z državno upravo z ustreznim planskim načrtovanjem poskrbeti za smotno izrabo najboljših kmetijskih površin in zemljišča, ki so po svojih naravnih danostih primerna za trajne nasade, strokovno razmejiti od stanovanjskih naselij.

Od lastnikov hmeljišč zahtevamo, da nasade hmelja postavljajo čim dalj od bivalnih objektov, vsekakor pa za z zakonodajo predpisanih minimalnih 20 m. Dogovarjali se bomo tudi za večji odmik, posebej še v bližini šole, vrtca in strnjenih naselij. Pri uporabi fitofarmaceutskih sredstev v hmelju morajo dosledno upoštevati zahteve Pravilnika o dolžnostih uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev, in to predvsem glede izvedbe in časa škropljenja, upoštevanja vremenskih razmer, preprečevanja zanašanja sredstev na najbližje bivalne objekte, sosednje parcele z uporabo antidriftnih šob, enostranskega škropljenja ob robovih hmeljišč, ureditev zelenih barrier ob parcelah, kjer je to možno, predpisanega obveščanja prebivalstva o času škropljenja, prekinitve škropljenja, ko so ljudje na cestah in poteh, upoštevanja omejitve uporabe sredstev v bližini voda in glede izkoriščanja vseh možnosti z zamenjavo

zemljišč ter da se nasadi hmelja širijo, če hmeljarji to že želijo kljub že veliki posajenosti s hmeljem na malem prostoru, izven bližine strnjenih naselij. Gornje zahteve postavljamo vsi podpisani na priloženem seznamu.

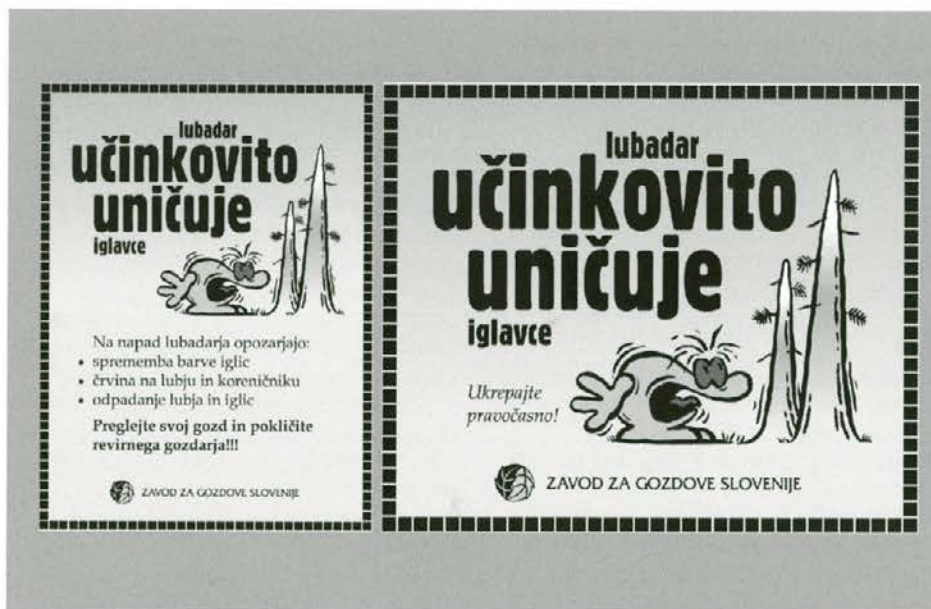
Vsi, ki smo podpisali peticijo, s tem ne želimo sporov z lastniki hmeljišč, želimo le, da bi bili škodljivi vplivi, ki so pri gojenju hmelja potrebni, čim manj obremenjujoči za okolje in tamkajšnje prebivalce ter da bi vsi živeli v **zdravi vasi**. V ta namen tudi želimo, da se z njimi dogovarjamo o ustreznih ukrepih za zmanjšanje škodljivih vplivov in da nam v nadomestilo dajejo za skupne potrebe vaške skupnosti nekaj več kot ostali prebivalci v okolju hmeljišč.

Seznam podpisov zahteve naše civilne iniciative se nahaja v tajništvu Osnovne šole Podgorje.

Naše zahteve in dogovori z lastniki hmeljišč bodo kmalu objavljeni tudi na spletni strani Civilne iniciative za razvoj Koroške www.cirk.si.

Dostavljeno: Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Ministrstvu za okolje in prostor RS, Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, županu in svetu MO Slovenj Gradec, Svetu vaške skupnosti Podgorje, vsem lastnikom hmeljišč na območju VS Podgorje pri Slovenj Gradcu, vsem gospodinjstvom na območju VS Podgorje, sredstvom javnega obveščanja (Večer, Viharnik, Koroški radio, Koroška TV, VTV Velenje)

Podgorje, 7. maj 2009

Občni zbor združili s strokovno ekskurzijo

Milena Tretjak, inž. rač., abs. agr.

Konjerejsko društvo Mislinjske doline je v lanskem letu izpeljalo vse zastavljene postavke, časovno pa se ni izpeljala strokovna ekskurzija. V ta namen so se člani 18. aprila podali na obrobja Bizeljskega.

Jame oziroma repnice Najger, skopane v kremenčevem pesku, ki ga je na območje Bizeljskega pred milijoni let naplavilo Panonsko morje, so bile naš prvi ogled. Sledil je ogled kmetije Branka Grmovška. Njegova čreda šteje veliko število konj hladnokrvne pasme. Člani konjerejskega društva Mislinjske doline so pri Branku tudi odprli diskusijo o prodaji klavnih žrebet.

Po ogledu in izmenjavi mnenj smo se odpravili na kosilo in nadaljevali z občnim zborom. Pregledali smo delo preteklega leta, zadali nove smernice in se seznanili z novim žigosanjem žrebet, ki bo letos potekalo s »čipiranjem«.

Po končanem občnem zboru smo se odpravili na Svete gore, ki so zaradi svoje lege in bogate duhovne zgodovine častitljiv kraj, ter nato nadaljevali pot proti domu, medtem pa smo si ogledali še izdelavo zapravljičkov pri g. Lesjaku. Veliko ročnega dela, truda in oblikovanja lesa je potrebno za izdelavo enega zapravljička.

Ob vrnitvi na Koroško smo bili člani mnenja, da so strokovne ekskurzije vsekakor potrebne in smo jih predlagali tudi v prihodnje.

Člani pred repnicami Najger

Pohod na Svete gore

Žrebec hladnokrvne pasme rejca Branka Grmovška

Velika čreda hladnokrvnih konj

Zapravljičke so člani najprej dobro pregledali, nato pa je enega g. Lesjak tudi prodal.

32. državno tekmovanje mladih čebelarjev v Črni na Koroškem

Franc Jurač

Na osnovni šoli v Črni na Koroškem je Čebelarstva zveza Slovenije skupaj s Čebelarskim društvom Črna na Koroškem in tamkajšnja osnovna šola pripravila 32. državno tekmovanje in srečanje mladih čebelarjev. Namen takih tekmovanj je predvsem širjenje, poglobljanje in populariziranje znanja o čebelah in čebelarstvu.

Tekmovali so učenci osnovnih in srednjih šol; večina med njimi obiskuje čebelarске krožke. Organizatorji tekmovanja so želeli vzpodbuditi nadarjene učence za čebelarstvo z namenom, da bodo postali in ostali čebelarji.

Letošnjega tekmovanja se je udeležilo 450 učencev iz 77 osnovnih in srednjih šol. Tekmovali so v dvojicah in odgovarjali na vprašanja o čebelah in čebelarjenju.

Tekmovanje mladih čebelarjev so pripravili v telovadnici Osnovne šole Črna

Čebelarski dom v Črni na Koroškem

Jože in Tereziya Oserban sta slehernemu obiskovalcu ponudila medeno žganje

Alojz Herman izdeluje pripomočke za kmetijstvo

Franc Jurač

Kmetje marsikdaj ne vedo, kje bi dobili kakšen pripomoček za svojo dejavnost. V takem primeru jim svetujem, da se obrnejo na Alojza Hermana iz Slovenj Gradca, ki že desetletja izdeluje razne naprave oziroma priključke kmetijskih strojev.

Herman je po končani strojno kmetijski šoli v Mariboru naprej našel zaposlitev v Železarni na Ravnah, kasneje pa na gradbenem obratu Lesne Slovenj Gradec. Ob rednem delu je v popoldanskem času popravil kmetijske stroje, izdeloval žage, prikolice in transporterje. Tega dela je bilo sčasoma toliko, da je leta 1979 pustil redno službo in odprl samostojno dejavnost (popravilo kmetijskih strojev). Dela je bilo vedno dovolj. Leta 1992 je registriral še podjetje Heral, d. o. o. Po osamosvojitvi, ko je bilo manj dela za KKZ,

za bale, transporterji za silose, tračne žage in podobno.

Zadnjih deset let izdeluje platoje za traktorje po naročilu v dimenzijah:

- standardni: 1,6 : 1,8 in 2,0 m
- za razsuti material: 2,2 m
- za težje traktorje: 2,3 m
- za manjše traktorje: 1,2 m

Vsi so opremljeni s hidravliko, tako da je delo z njimi zelo enostavno in udobno. Izdeluje tudi čelne nakladače za traktorje,

ki jih tudi zmontira. V letošnjem letu je pričel izdelovati vile za bale enojne in dvojne ter hidravlične nože za razrez bal. Na zalogi ima tudi zlozljive mize in klopi pir garniture. Odlikujejo se po velikosti plošče (2200 x 2200 x 800). Pri Hermanu pa lahko dobite samo ogrodja za garniture z vijačno opremo. Ogrodja so barvana s suho prašnato barvo, tako da imajo čim daljšo življenjsko dobo. Na zalogi ima tudi različne klinaste in ploščate jermene.

Maj, za čebele raj

Janez Bauer

Maj je mesec mladosti, mesec zelenja, ko se narava ogreje v zeleno prevleko. Zacvetijo travniki in drevje se odene v cvetočo preobleko. Pogrnjena miza cvetočih dobrot za naše čebelice. Pravi raj!

V maju vse cveti in dehti in za čebele je to njihov vrhunec v razvoju. Od skromnih 15.000 konec zime, nekje v začetku marca, se bo sedaj čebelja družina razvila na 50.000 čebel in še več. Takšen silovit razvoj ima samo naša domača čebela kranjska sivka. Značilna je po svoji skromnosti preko zime, ko prenaša tudi najnižje temperature in pričaka novo čebelarstvo leto. Ko pa završijo južni vetrovi nad vrhovi dreves, se naša čebela prebudi. Matica prične intenzivno zalegati in številčnost čebelje družine strmo raste. Kolikor večji je dotok hrane v panj, toliko več celic matica, kraljica našega panja, tudi zaleže. V času cvetenja travnikov in drevja in v času gozdne paše matica na dan zaleže tudi do 2000 čebel na dan. Zaradi tako silovitega razvoja postane naš panj kmalu premajhen za čebeljo družino. Takrat lahko pričakujemo čebelji roj. Ob sončnem dopoldnevu pride v panj čuden nemir. Čebele tekajo sem in tja, izletavajo pred čebeljak in se takoj spet vračajo, veliko jih teka sem in tja kar po bradi panja. Čedalje več jih je v zraku in oblikuje se kar pravi oblak, ki lahko zatemni celo sonce. Med zadnjimi čebelami izleti iz panja tudi stara matica. Čebelji oblak, ki mu pravimo roj, ne leti dolgo naokrog. Čebele se usedejo na vejo bližnjega drevesa in oblikujejo gručo. V tem roju so stara matica in večina starih, pašnih čebel. Čebele s seboj odnesejo tudi za tri dni hrane in imajo polne medene želodčke.

V panju ostanejo mlade čebele in matičniki, to so celice, iz katerih se bodo čez kak dan ali dva izvalile nove matice. Mlade matice običajno med seboj obračunajo, tako da ostane v panju najmočnejša. Včasih pa se tudi kaka mlada matica odloči za roj. Tak roj imenujemo družec, če je še tretji roj, se mu reče pa tretjak. Ti roji pa so že tako slabotni, da se ne razvijejo več v močno čebeljo družino, zato niso zaželeni. Roj na veji je roj prvec in lahko tam počaka od par ur do par dni. Čebele oglednice v tem času iščejo primerno bivališče za novo čebeljo družino in ko ga najdejo, se roj odpravi tja.

V tem času, ko roj sedi na veji, je prilika za čebelarja, da ga strese v zabojček, pravimo, da ga ogreje in prenese v prazen panj. V prazen panj že prej nastavi satne osnove, saj roj lepo gradi novo satje. Nikar roju ne dodajamo kakega starega sata, saj bodo v parih dneh čebele same zgradile vse nove sate. Zato jih čez par dni še dodatno nakrmimo in toplo odenemo. Naše čebelarstvo smo razširili za eno novo čebeljo družino.

Roj je pri naši čebeli povsem naraven pojav v njenem razvoju, čeprav je z ekonomskega stališča čebelarja nezaželen. Namreč roj in izrojenc nikdar ne prinesejo toliko medu, kot pa ena sama močna čebelja družina. Je pa roj naravno razmnoževanje čebelje družine, ki je ohranilo našo čebelo skozi tisoče let. Tudi najlepše in najbolj kvalitetne matice dobimo iz rojevih matičnikov, zato je pametnemu čebelarju nekaj panjev vedno dobrodošlih.

Sedaj pa kar hitro pred čebeljak in pogledjmo, če kje na kaki veji ne sedi čebelji roj.

Lampretov kozolec v Mislinjski Dobravi

Franc Jurač

Mladi gospodar Vinko Škodnik ima na svoji domačiji v Mislinjski Dobravi kozolec, ki je star že preko 150 let. Že prejšnji rodovi so za kozolec lepo skrbeli in ga ohranili do današnjih dni. Da bi mu življenjsko dobo podaljšal, se je gospodar Vinko odločil, da ga bo obnovil, zlasti zamenjal strešno kritino. Na ta objekt podeželske arhitekture je ponosna cela Škodnikova rodbina.

Cepljenje najučinkoviteje varuje pred številnimi nalezljivimi boleznimi

Nekatere »bitke« z nalezljivimi boleznimi so dobljene, »vojna« še ne

Urška Kaloper

Evropski teden cepljenja se je začel 20. aprila letos in je bil namenjen zlasti poudarjanju pomena cepljenja. Obeležujemo ga že od leta 2005. Raziskave namreč kažejo, da je v prizadevanjih za boljše kakovost življenja prav cepljenje prineslo človeštvu največje koristi. Z njim so bile že premagane črne koze, kmalu se pričakuje izkoreninjenje otroške paralize. Zmanjšuje se tudi število zbolelih za drugimi nalezljivimi boleznimi, nenehno pa potekajo raziskave in razvoj novih cepiv, s katerimi bi bolje zavarovali zdravje ljudi.

Radi bi vas opozorili na nekatere ključne prednosti in pomanjkljivosti na področju cepljenja v Sloveniji, hkrati pa vam želimo predstaviti tudi nekaj novosti in poudariti pomen razvoja cepiv.

Uspešen program cepljenja predšolskih in šolskih otrok

Slovenija ima vzpostavljen uspešen nacionalni program cepljenja predšolskih in šolskih otrok, ki se letno posodablja glede na epidemiološko situacijo; ves čas sledimo novim strokovnim spoznanjem in razvoju novih cepiv. Program je univerzalen in za vse otroke brezplačen ter vključuje cepljenja proti desetim nalezljivim boleznim, cepi pa se večina otrok. Kot rezultat tega se nekatere nalezljive bolezni pri nas ne pojavljajo več. Tako že več desetletij nimamo bolnikov z davico ali otroško paralizo in tudi ne tetanusa pri otrocih. V zadnjih desetih letih nismo zabeležili nobenega primera ošpic in le posamezne primere rdečk in mumpsu.

Premalo ljudi cepljenih proti gripi

Žal je precepljenost proti nekaterim drugim boleznim v Sloveniji zelo nizka in zaostaja za povprečjem v državah

Evropske unije (EU). Delež cepljenih proti gripi v skupinah z večjim tveganjem za težji potek bolezni, na primer pri starejših osebah in kroničnih bolnikih, je zelo nizek (v zadnjih letih okrog 30 %), kar nas uvršča na dno lestvice držav EU. Še vedno smo daleč od cilja Svetovne zdravstvene organizacije, da bi do leta 2010 dosegli, da bi se proti gripi cepilo najmanj 75 % starejših ljudi.

Letošnji novosti v programu cepljenja: HPV, oslovski kašelj

Ena glavnih letošnjih novosti na področju cepljenja je uvajanje brezplačnega cepljenja proti okužbam s humanimi virusi papiloma (HPV). Gre za neobvezno cepljenje deklic v starosti od 11 do 12 let, katerega glavni namen je preprečevanje raka materničnega vratu, in bo opravljeno v okviru sistematskega pregleda. Poleg tega nacionalni program cepljenja za leto 2009 prinaša dodaten odmerek cepiva proti oslovskemu kašlju za otroke v 3. razredu, ki ga bodo prejeli skupaj s cepivom proti davici in tetanusu. Dodaten odmerek je bil uveden zaradi povečanja obolevnosti za oslovskim kašljem v zadnjih letih, predvsem v starostni skupini 812 let.

Nalezljive bolezni še grozijo, upanje oprto na razvoj cepiv

Izkušnje kažejo, da so cepljenja prinesla ogromno koristi ne le za posameznika, temveč za vse človeštvo. Toda napačno bi bilo sklepati, da smo vojno z nalezljivimi boleznimi že dobili. Zaradi velike mobilnosti ljudi in blaga, čedalje večjega števila ljudi z okrnjeno imunostjo in nagle rasti odpornosti mikrobov proti antibiotikom se bomo vse težje spopadali z nevarnimi okužbami. Na to opozarjajo ugledni strokovnjaki in mednarodne organizacije, ki največ upanja, da lahko z optimizmom zremo v prihodnost, opirajo na čim hitrejši razvoj cepiv proti nalezljivim boleznim, ki grozijo celo s pandemsko razsežnostjo.

Dodatne informacije:

Odnosi z javnostmi IVZ,

Urška Kaloper:

urska.kaloper@ivz-rs.si,

01/2441 479

Prašičja gripa (prašičja influenza)

Martina Sušec, dr. vet. med.,
VP Slovenj Gradec

Prašičja gripa je akutna, zelo nalezljiva virusna bolezen dihal pri prašičih. Prašiči praviloma dobro in hitro okrevaajo in je smrtnost nizka. Povzročitelj je virus tipa A. Do sedaj so ugotovili tri podtipa omenjenega virusa: H1N1, H1N2 in H3N2.

Prenos povzročitelja je ponavadi kapljična okužba in dotik. Bolezen je pri prašičih razširjena po vsem svetu. Podtipa H1N1 in H3N3 sta patogena tudi za ljudi. Na človeka se virus lahko prenese s kapljično infekcijo oziroma izjemoma s tesnim kontaktom.

V rejo se bolezen zanese ponavadi z nakupom prašičev in v zelo kratkem času prizadene celotno populacijo. Bolezenska znamenja pri prašičih so sledeča: prašiči so neješčji, potrti, kašljajo, težko in pohitreno dihajo, pojavi se povišana temperatura, doječe svinje imajo premalo mleka, premajhna gnezda, prihaja celo do zvrgov (abortusov) ali pa so novo skoteni pujski slabotni. Stanje se poslabša, če so prisotne druge bolezni dihal.

Bolezen lahko poteka subklinično ali pa v blažji obliki. Če bolezen traja več kot tri dni in so znaki akutni, potem se veterinarji odločimo za zdravljenje z antibiotiki, da se prepreči bakterijska pljučnica.

Nova oblika virusa, ki kroži med ljudmi v Mehiki, ZDA in v nekaterih drugih državah, je varianta virusa prašičje influence (virus je spremenil svoje lastnosti). Do sedaj še ni dokazov, da bi se prenesla s prašičev na ljudi in tudi virus, ki povzroča bolezen pri ljudeh, ni bil izoliran pri prašičih, tako da izraz »prašičja gripa« pri ljudeh ni ustrezen. Po podatkih evropskega centra za nadzor bolezni ni dokazano, da bi se bolezen prenašala na ljudi z uživanjem mesa prašičev oziroma izdelkov iz mesa prašičev.

Bolezen pri ljudeh poteka podobno kot pri sezonski gripi. Pojavijo se povišana temperatura, mrzlica, bolečine v sklepih, kosteh in mišicah, utrujenost, boleče žrelo in grlo, suh kašelj. Zaščita pred okužbo je vakcinacija, higiena rok, izogibamo se stikov z bolniki, če sami zbolimo, ostanemo doma.

Ekološka kmetija Ržen

Martina Cigler, abs. agr.

Spet je pomlad in spet se veselo potepam po zelenih hribih kot medved, ki se zbudi iz zimskega spanja. Vse je tako lepo zeleno, da ti srce kar igra, in cvetje bujno cveti. Tudi tokrat sem jo mahnila na bližnji hrib Selovec, kjer v samoti leži kmetija Ržen, sedaj v lasti mladih dveh gospodarjev Jožeta in Vere Ledinek ter njihovih dveh sinov Denisa (21 let) in Aljaža (16 let) in ravno Aljaž ima veselje do kmetovanja in staršem pridno pomaga. Tudi njihovi predniki so se ukvarjali s kmetijstvom, poljedelstvom in z gozdarstvom. Sejali so vsa žita, kar si jih je mogoče zamisliti, za dodaten vir zaslužka pa so imeli še kovačijo, ki jim je prinašala kar lep dobiček.

Kmetija ima lepe, ne preveč strme lege in meri 15 ha, od tega je 7 ha gozda. V najemu imajo še eno njivo v Črnečah, na kateri bodo posejali eno od žit, ker je tja s kombajnom lažje priti kot pa v strmini. Kmetijo sta gospodarja prevzela l. 2001 in takoj so se vključili v ekološko kmetijstvo. Namesto stare hiše stoji lepa nova, ki bo

Kala

vseljiva drugo leto. Poleg hiše je še čedna kašča, v kateri družina prebiva, ko je na kmetiji. Kmetijo čuvata dva kraška ovčarja, psička Kala in pes Brin.

Vse živali imajo dobre pogoje za življenje, izpuste, dovolj krme in vode. Vsa reja je na prostem, seveda imajo tudi prostore, kamor se lahko umaknejo, pa so raje veselo na travnikih. Na kmetiji imajo čredo ovac, veliko jato štajerskih kokoši, katere predstavniki so tudi lepi veliki petelini, ki se med seboj ne spopadajo, imajo tudi čredo krav dojlj s teleti. Na kmetiji jim veliko pomaga Verin oče Vinko, ki je kljub letom še vedno čil.

V bodoče, pove gospodar, bodo sejali kamut. To je prastaro žito, odkrito v

Rženova kašča

Ponos domačije

Na dvorišču so zgradili novo kapelico.

Lepo urejen hlev

Kokoši štajerke

grobnicah faraonov še pred enorečno pšenico in piro. Gospodar doda, da se kamut v svetu dosti goji in da zlasti premožnejši sloj uživa prvovrstne izdelke iz njega. Izdelki bi morali biti cenovno dostopni vsem ljudjem.

Od zelenjave pridelujejo česen, čebulo, fižol, so pa tudi kooperanti firme za semena Amarant, ki ponuja ekološko pridelana semena. Imajo tudi velik sadovnjak, kar 1,30 ha meri in v njem je čez 100 dreves. Pridelujejo kis in sok, mošta pa stisnejo malo manj. Gospodar tudi sam cepi in si je vzgojil šentjakobco, ki zraste 4 m v višino.

Gospodar pravi, da ko bo na kmetiji za stalno, bo zdajšnje govedo zamenjal za cikasto govedo, redil bo haflingerje in morda še povečal jato kokoši. Na koncu doda, da se v Sloveniji ekološko kmetijstvo ne podpira, in da število ekoloških kmetij upada, pravi tudi, da Slovenija ne bi smela dovoliti gojenja gensko spremenjenih rastlin. Slab položaj v kmetijstvu lahko rešijo naše avtohtone živali in kulturnoetnološka dediščina. Meni, da bi morala biti Slovenija ekološka oaza brez GSO.

1. maj na Završah

Franc Jurač

Na Završe nad Mislinjo je tudi letos prišlo veliko vaščanov, še posebej planincev iz občine Mislinja in sosednjih občin, kjer so proslavili praznik dela, 1. maj. Za kulturni program in zabavo so poskrbeli domačini.

Šentflorjanska nedelja v Doliču

Franc Jurač

V župniji Šentflorjan v Doliču so tudi letos, kot vsa leta doslej, dostojno praznovali praznik dela. Opravili so blagoslov gasilskih vozil, potem pa se je razvilo družabno srečanje.

Gozd in elektrarna zagotavljata trdnost Sedovnikove kmetije

Franc Jurač

V Mali Mislinji leži na sončni legi na malo manj kot 1000 m nad morjem Sedovnikova kmetija. Posestvo obsega 88 hektarjev, od tega je 72 ha gozda. Sin Stanislav Sedovnik, današnji gospodar kmetije, je bil po očetovi smrti leta 1955 star sedem let, imel pa je še dva mlajša brata in dve sestri. Danes se spominja teh težkih otroških let. Leta 1974 jim je umrla še mama in tako so na kmetiji ostali sami otroci. Morali so živeti dalje. Minevala so leta in mladi Stanislav se je odločil, da bo pričel gospodariti. S pridnim in vztrajnim delom mu je uspelo kmetijo posodobiti, strme travnike in pašnike pa je uredil, da na njih lahko opravlja delo s stroji. Eden izmed virov dohodka na kmetiji je gospodarjenje z gozdom. Vprašal sem ga, kako je s prodajo hlodovine, ali ima stalnega odjemalca, pa je z nasmehom dejal: »Hlodovino prodam Gozdnemu gospodarstvu Slovenj Gradec, saj je trenutno najboljši kupec s primerno ceno.«

Ko je Stanislav Sedovnik posodobil svojo kmetijo, se je lotil še enega velikega projekta. Na reki Mislinji je zgradil hidroelektrarno in s tem se mu je uresničila velika osebna želja. Že sedaj ima načrt za prihodnost, ko bo posestvo

predal sinu, sam pa si bo ob elektrarni zgradil majhno hišico, v kateri bo užival starost svojega življenja.

Stanislav Sedovnik s svojo družinsko sopotnico Dragico Sovič

Stanislav nam je s ponosom pokazal hidroelektrarno.

CLEVELAND

OKOLICA CLEVELANDA

BOŽIČNE ZVEZDE PRED GLASBENO SOLO V BRISBANU

OKOLICA BRISBANA

STRADE BROKE ISLAND

LETEČA TRAVNICA V MACKAYU

Na Treski z Mojco Oderlap in »njeno« Avstralijo

Po pripovedi Mojce Oderlap zapisala Milena J. Cigler

Dne 25. aprila (ko se v Avstraliji in Novi Zelandiji na dan državnega praznika izvajajo največje slovesnosti v spomin na njihove vojake v prvi svetovni vojni in v opomin na vse vojne) se je v dvorani gostišča Krebs v Mežici »zgodil pomemben potopis«: Mojca Oderlap, moja dobra prijateljica še iz časov Literarnega kluba Slovenj Gradec, je z besedami in s slikami predstavila šestmesečno bivanje in popotovanje po nam najmanj znanem kontinentu na (drugem) koncu sveta.

Avstralija je najbolj ravna in sušna ter najmanjša celina na svetu in edina, ki je od ostalih celin fizično ločena. Zaradi tega se je na njej razvilo popolnoma svojevrstno rastlinstvo (semenke) in živalstvo (kenguruji, koale, tasmanski vrabi, kljunati ježki, 10 vrst najbolj strupenih kač na svetu, kakaduji in mnoge »vodne« ptice ...), kakršnega ne najdemo nikjer drugje. Po površini je šesta največja država na svetu. Ima ogromno naravnega bogastva, saj več kot 60 % izvoza predstavljajo surovine in kmetijski izdelki predvsem meso in volna. Avstralija ima okoli 160 milijonov ovc. Na vzhodu je podnebje pretežno celinsko s travniškim rastlinstvom, v osrednjem in zahodnem delu celine pa puščavsko, kjer rasteja ni veliko, izjema je evkalipt. Na skrajnem jugu s sredozemskim podnebjem uspevajo tipično mediteranski agrumi, oljka, vinska trta. Dobra vina ... Čisto na severu so deževni pragozdovi.

Tja so ob koncu ledene dobe pred približno 40.000 leti prišli s čolni iz lubja in s psi aborigini domorodno ljudstvo, ki spada med najstarejša ljudstva sveta. Bili so lovci in nabiralci, ki so živeli v popolnem sožitju z naravo in vsemi živimi bitji ter s prepričanjem, da zemlja ne more biti nikogaršnja last, ampak je to bogata dediščina njihovih prednikov. Od leta 1788, ko so v Avstralijo prišli prvi Evropejci, so bili aborigini zelo diskriminirani. Danes jih je od vsega prebivalstva le še 2 % in živijo še polnomadsko, naravi zelo prilagodljivo življenje.

Z novimi priseljenci je postala Avstralija najbolj multikulturna in večnacionalna država. Ljudje so veseli, odprti, duhoviti in »zanesljivo ustrežljivi« Mojčin izraz, saj je to večkrat spoznala na svoji poti. Njihova mesta so varna in čista in večinoma vsa ob vodi (Avstralija ima najdaljšo obalo), kjer skoraj vedno sije sonce. Eno takih je najhitreje se razvijajoči dvamilijonski Brisbane, ki je glavno

SONČNI ZAHOD V MACKAYU

MAGNETIC ISLAND

PALM ISLAND

PALM ISLAND

ABORIDŽINSKA MAMA - CAIRNS

CAIRNS

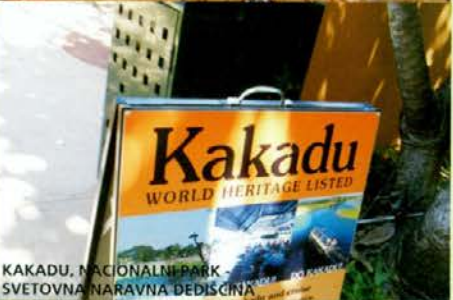
CAIRNS - RAJ ZA MLADE

RUDARSKO MESTO MT. ISA

IGRANJE NA DEEDIRIDOO V DARWINU

KAKADU, NACIONALNI PARK - SVETOVNA NARAVNA DEDIŠČINA

SEDEŽ LETEČIH ZDRAVNIKOV V ALICE SPRINGS

mesto zvezne države Queenslanda Kraljičine dežele. 37 km oddaljen, prav tako ob morju, je Cleveland, z vsemi prednostmi malega, mirnega mesta. To je bil razlog, da si je bivša Mežičanka Jožica Verbole Gorey tam ustvarila prijeten dom, ki v marsičem spominja na njeno domovino. Pri njej se je nastanila Mojca v času svojega bivanja v Avstraliji in bila deležna izjemne gostoljubnosti in vseh vrst dobrot, ki jih je čaral njen mož odlični kuhar večkrat tudi za druge obiske. Skupaj so se podali na različne poti po bližnji in daljni okolici. Na otok, ki ga je James Cook odkril leta 1770 Strade Broke Island (nacionalni park), Moreton Island (največji peščen otok na svetu), Glory mountain, Tamborin mountain, na najbolj vzhodno točko Avstralije Byron Bay Nov južni Wales, v Geelong Viktorija ...

Avstralija ima največji koralni greben, The great Barrier Reef, več kot 2000 km od Bundaberg do Torres Strait vzhodna obala Queenslanda. Ima največjo skalo Uluru, 348 m visoko in 2500 m globoko skalo v severnem teritoriju. Za Mojco je bila najboljša možnost, da bi vse to videla, potovati z Greyhound avtobusom »from reefs to rocks«. Na tej poti je mogoče videti zanimivo pokrajino od Brisbana do Mackaya, zelo slikovitega mesta z 80.000 prebivalci (vsako leto svetovno poznan velesejem rudarstva), ne preveč oddaljeni nacionalni park Jangala, bistre slapove v deževnem pragozdu, ki je poln velikih palm, ovijalk po visokih starih drevesih z nenavadno oblikovanimi koreninami, orjaškimi praprotmi ... Posebnost tega nacionalnega parka je platypus - kljunaš, sesalec, ki leže jajca.

Tam najdemo brezmejne peščene obale do industrijsko-pomorskega mesta Townsville, od koder se splača iti z ladjo na otok Palm Island že zaradi enega samega sončnega zahoda in spokojnega zaliva v obliki konjske podkve Horseshoe Bay (Mojca se zelo razneži ob spominu na vse čudovite sončne vzhode in zahode), od Mackaya, preko Magnetic in Palm Islanda do Uluruja ...

Še bolj pa je Mojca navdušena nad strpnostjo ljudi različnih polti, veroizpovedi, jezikov in kultur v celotni Avstraliji, nad njihovo prijaznostjo do drugih ljudi, tudi če so kakorkoli drugačni, nad odgovornim odnosom do rastlinskega in živalskega sveta in predvsem nad tem, kako skrbijo za zdrav način življenja in čisto okolje. Stvari zlepa ne zavržejo. Česar ne potrebujejo več, prodajo kar v garažni prodaji pred svojimi hišami ali na raznih sejmih oziroma v trgovinah »iz druge roke« »second hand shop«, kjer delajo izključno prostovoljci, ki ves zbrani denar posredujejo v humanitarne namene.

Posebno mesto v njenih spominih na tako drugačno in čarobno Avstralijo pa ima Palm Island, otok palm, na katerem živijo samo aborigini (Aboriginal community), kamor je Mojco povabila Nemka Susanne, ki je tam učila otroke aboriginov v katoliški osnovni šoli. To je zelo težaško delo, saj jih večina še živi njihov način življenja in so jim tuje vse stvari in obveznosti, ki so jim vsiljene. Kljub njihovi žalostni zgodovini in »ukradeni generaciji

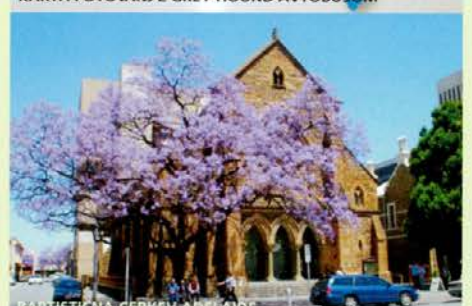
SEDEŽ SOLE PO ZRAKU

ULURU

KARTA POTOVANJ Z GREY HOUND AVTOBUSOM

BAPTISTIČNA CERKVA ADELAIDE

MOJCA Z JOŽICO NA SKRAJNEM JUGO AVSTRALIJE

HOBART - GLAVNO MESTO TASMANIJE

otrok«, za katero se je država pred par leti javno opravičila in jim omogočila boljši način življenja, pa so aborigini ostali zvesti svoji tradiciji, naravi in umetnosti. Tako so na otoku še divji, nikogaršnji konji, ki (se) jih otroci učijo jahati in uživajo v vsaki, še tako preprosti igri v neokrnjeni naravi in srečanju z redkimi obiskovalci, ko pozornost vračajo z neskončno ljubeznijo, kar je Mojca še posebej prevzelo. Za izjemno doživetje je hvaležna vsem, ki so ji to omogočili, saj navadni turisti nimajo take možnosti.

Vsi, predvsem mladi turisti, pa obvezno obiščejo zadnje večje mesto na vzhodni obali Queenslanda na poti proti severu Cairns raj za mlade popotnike z vsega sveta (znamenitosti mesta, zabava ...). Okolica mesta je znana po pragozdovih in čudovitih plažah, krokodili so zaščiteni in se vse bolj širijo na jug Queenslanda, zato kopanje na teh plažah ni varno. Z ladjo pa prideš na najlepše koralne grebene, kjer je pogled z masko pod vodo na korale, ribe, želve poseben užitek.

Potovati z avtobusom v notranjost Avstralije je posebno doživetje. Na stotine km neobljudene zemlje, pokrajina je enolična, le posamezni kenguriji skočijo čez cesto. Po dolgi vožnji skozi pusto pokrajino končno naletiš na Mt. Isa, rudarsko mesto. Tu so veliki rudniki svinca, cinka in bakra, rudarji s celega sveta zaslužijo velike vsote denarja, ki ga tako tu ne primanjkuje, kar pa ni mogoče reči za ženske, saj nobena ne gre rada živeti na konec sveta (tako bi najbolje prevedli njihov izraz »outback«. Zato so do žensk še posebej pozorni in na materinski dan so v katoliški cerkvi vsem podarili rožice in voščilnice ter jih pogostili.

Od mesta Mt. Isa do Darwina na severu (kjer je celo leto čez 30 °C), vodi zelo dolga pot preko križišča Tennant Creek. Tam morajo šoferji avtobusov prelagati vso mogočo in nemogočo robo od pisemskih pošilk do pralnih strojev, tudi v najhujši vročini ali pa sredi noči in potem voziti naprej po pusti pokrajini. Zaradi večne vročine mesto Darwin prav oživi šele zvečer in ponoči, značilni so nočni marketi, kjer človek lahko dobi praktično vse. Na obalnem zabaviščnem prostoru tudi z vsega sveta jedi, različne glasbene zvrsti (posebnost je igranje istočasno na 4 didgeredooje pojoča drevesa), ni pa v tem poznem času na tem mestu mogoče dobiti alkohola, zato ker tam živi precej aboriginov, ki alkohola nikakor ne prenašajo, oziroma zelo slabo.

Še bolj v notranjosti dežele je Alice Springs, mesto »Bogu za hrbtom«. Tam je tudi postaja Royal Flying Doctor service za vse oddaljene, zdravniške pomoči potrebne prebivalce. Za zelo oddaljene otroke deluje tudi šola School on the Air (»šola po zraku«), s pomočjo katere so otroci pri pouku kar doma.

V srcu avstralskega kontinenta se dviguje na svetu največji skalni monolit Ayers rock. Aborigini verujejo, da v skali Uluru prebivajo duhovi njihovih prednikov, zato nikoli ne plezajo na to skalo in enako pričakujejo od

NAJLEPSI ZALIV NA SVETU - TASMANIJA

NAJSTAREJŠI MOST V AVSTRALIJI - TASMANIJA

SIDNEYSKA OPERA

GORAN BREGOVIČ - SIDNEJSKI OPERI

VERY EAST - NAJBOLJ VZHODNA TOČKA AVSTRALIJE

turistov. Uluru naj bi bil čudež narave del iste gmote, ki sestavlja nacionalni park Kata Tjuta The Olgas. Plemena aboriginov še danes živijo v okolici Uluruja, kjer negujejo običaje in znanja njihovih prednikov ustvarjajo Aboriginal Art.

Iz teh »svetih krajev« vodi pot v Južno Avstralijo, v mesto Adelaide, ki je znano kot mesto cerkva. Tam je tudi slovenska cerkev Svete družine, ki so jo slovenski izseljenci zgradili s svojimi rokami in denarjem v W. Hindmarsh. Tja je Mojca »priromala« na dan očetov (ki ga tam praznujejo 7. septembra) in ujela zadnji blagoslov patra Janeza Tretjaka iz Dovž ter pozornost vseh, ki jim slovenska beseda in pesem še vedno največ pomenita, kar so pozneje v slovenskem klubu ob praznovanju dneva očetov tudi dokazali in potrdili v slovenski oddaji na radiu.

Slovenska nit se je vlekla ob obali do Geelonga, kjer živi ta Jožičina hči Sandra z družino in njena botra Nevenka, ki je v mladih letih živel v Mežici. Mojca je bila povsod topla sprejeta. V Geelongu si je med drugim ogledala Narodni muzej volne, saj so ovce od vseh začetkov značilne za njihovo področje, na podeželje pa jo je zvalil rudnik zlata Ballarat.

Ogled Melbourn je bil prehodnega značaja (predvsem zanimivosti Emigrantskega muzeja in zgodovina slovenskih emigrantov) pred najlepšim poletom čez morje in cel otok Tasmanije do glavnega mesta Hobart. Njegove znamenitosti so tako arhitektura, muzeji, pristanišče, Salamenco market, Wellington mountain, uporabna umetnost, kot domiselni napisi in ljudje ...

Zanimali so jo nacionalni parki v bližnji in daljni okolici, v njih neplašni kenguriji in mladiči, strahljive zgodbe o tasmanskem vragu in še bolj grozljiv ogled nekdanjih strogih zaporov Port Arthur. In nepozaben pogled na enega izmed najlepših zalivov na svetu, ki ima obliko vinskega kozarca in se imenuje Wine glass bay.

Obisk Sidneya zaznamuje predvsem veličastna opera, ki je resnično vredna notranjega in zunanjega ogleda, še posebej če te pri glavnem vhodu čaka velik plakat z vabilom na koncert »našega« Gorana Bregoviča v največji dvorani sidneyske opere. To vzbudi v Mojci občutek veličine dogodka in majhnosti sveta ter nepopisne hvaležnosti, da je lahko vse to in še veliko več videla in doživela.

Za lepši zaključek našega potepanja po Avstraliji z Mojčino pomočjo je sledila prava avstralska večerja in glasba. Na tradicionalni instrument didgeredoo je igrala posebna gostja Mateja Kunstek Metja. Pri izvedbi večera so sodelovali: Majda Verbole, Peter Peruzzi, Aljona Svetičič, Kristina in Bernarda Šegel. Večer je finančno podprla Občina Mežica, pomagala sta gostilna Krebs in podjetje Elstik, d. o. o.

Pasavček

Uspešno sodelovanje Osnovne šole Podgorje pri Slovenj Gradcu in otrok vrtca Podgorje v projektu Pasavček

Zapisalet: Nina Krištofelc, Irena Pijovnik, Majda Tamše

Osnovna šola Podgorje pri Slovenj Gradcu je manjša šola v Mislinjski dolini v občini Slovenj Gradec. Poleg matične šole ima šola še dve podružnici. V letošnjem letu si v hramih modrosti znanje nabira nekaj več kot 160 učencev. Kljub majhnosti smo zadovoljni, da lahko enakovredno sodelujemo v različnih projektih in drugih dejavnostih ter smo pri tem uspešni. To pa je tudi del našega dela, s katerim se lahko predstavimo drugim in jih navdušimo za obisk naše šole.

V letošnjem šolskem letu smo se prvič odločili za sodelovanje pri nacionalnem projektu Pasavček, ki je trajal štiri mesece. Projekt je namenjen otrokom, njihovim staršem ter drugim udeležencem v prometu. Vsebina projekta je navdušila učiteljice, katere so svoje navdušenje prenesle na učence. Tako sta dva oddelka 1. triade (2. in 3. razred) aktivno sodelovala pri projektu, ostali šolarji pa so dogajanje spremljali preko oglasnih desk in različnih dogodkov, ki smo jih v tem času organizirali na šoli. V času izvajanja projekta smo uspešno sodelovali z vrtcem Podgorje.

Zavedamo se, da je zaščita otroka eden ključnih ukrepov za izboljšanje stanja na tem področju in hkrati približanje k viziji prihodnosti viziji 0. Za slednjo moramo poskrbeti vsi, s tem da se vestno in pravilno pripenjamo ter uporabljamo varnostne sedeže pri vožnji z avtomobilom. Pomemben korak je zagotovo tudi razvijanje pozitivnega odnosa do uporabe otroških varnostnih sedežev.

Učenci OŠ in vrtca Podgorje so na zaključni prireditvi naredili spominski posnetek.

Otroci so pozorno poslušali.

V uvodnem delu projekta smo pripravili skupno srečanje staršev in otrok s policistom. Le-ti so bili seznanjeni z vsebino in potekom projekta. Gospod policist je zanimivo in praktično predstavil pravilno in redno uporabo varnostnih sedežev in pasov med vožnjo v avtomobilu in okoliščine prometnih nesreč. Osrednja figura projekta je lik Pasavčka, ki se je vsem udeležencem projekta zelo prikupil. Vzgojiteljica Irena Pijovnik je sešila Pasavčka za vse tri udeležene skupine otrok. Pasavčki Fredi, Facko in Ficko so otroke spremljali domov. Svoje dogodivščine so učenci zapisali, narisali, posneli ter jih naslednji dan predstavili ostalim. Pričakovanja o tem, kdo bo naslednji gostil Pasavčka, so se stopnjevala. Veselje in zadovoljstvo ob tej dejavnosti pa je bilo zavoljo tega toliko večje in uspešnejše. Glede na to, da je lik Pasavčka predstavljal močan motivacijski dejavnik za naše aktivnosti, smo se odločili, da bomo pripravili lutkovno igrice. Besedilo pesmi Pasavček je prav tako pritegnilo učence k sodelovanju. Zato smo se odločili, da bomo besedilo uglasbili po naših željah. Za pomoč smo prosili našega

glasbenega pedagoga Petra Valtla. Učenci so pesem hitro usvojili. Veselje do petja pesmi Pasavček pa tudi po zaključku projekta ni minilo. Učenci se bodo prav s to pesmijo predstavili na reviji pevskih zborov. Prav tako pa je prepevanje pesmi kljub zaključku projekta še vedno prisotno pri vožnji z avtomobilom. Za redno pripetost v vozilu smo skrbeli tako v šoli kot doma. V učilnico smo na steno namestili avtomobilski sedež z varnostnim pasom, kjer so učenci vadili pravilno pripenjanje in uporabo različnih varnostnih sedežev. V času projekta smo likovno, glasbeno in plesno ustvarjali. Del tega smo predstavili na zaključni prireditvi. Doživetja v času projekta smo strnili v brošuro, katero smo podarili obiskovalcem. Zaključno prireditve smo organizirali v sodelovanju z vrtcem na šoli, nanjo pa povabili delavce šole in vrtca, vse učence in otroke iz vrtca, njihove starše, krajanje, predstavnike policije, občinske svetnike, župana in podžupana, predsednika vaške skupnosti, predsednike različnih društev, predstavnika lokalne televizije in druge goste. Zaključna prireditev je pomenila simbolični zaključek našega projekta.

Na Ožbaltskem vrhu postavili že 10. mlaj

Bernarda Repotočnik

Veliko koroških vasi postavlja mlaj in tako so se pred desetimi leti tudi mladi fantje z Ožbaltskega vrha odločili, da postavijo svojega. Vse se je začelo pri smučanju po bližnjem travniku; takrat so stekli pogovori, kako bi postavili mlaj, ker pa druženja nikdar ni bilo dovolj, so besede postale dejanje. Stopili so do soseda, da bi jim dal mlaj in takoj je pristal na to. Verjetno je vse skupaj vzel za šalo in jim dal zelo velik mlaj, potrebno ga je bilo kar precej skrajšati. Postavljanja so se lotili brez vsake izkušnje, pa vendar ga jim je uspelo postaviti. Mlaj je bil visok 13

metrov, vendar ni imel zastave. Iz doline, kamor se mlaj lepo vidi, so prihajale zelo močne kritike. Sedaj, po desetih letih, ko jim je veter razcefral kar nekaj zastav, se je nabralo že precej izkušenj. Na pomoč jim priskočijo tudi fantje iz okolice. Dekleta poskrbijo za okrasitev mlaja in za malico, da se fantje po napornem postavljanju

Postavitev prvega mlaja

Postavljen že 10. mlaj

1. Maj

Martina Cigler

Lepega sončnega popoldneva sva se z mamo odpravili na Košenjak, kjer je bilo polno ljudi, ki so prišli počasti praznik dela. Županja in občinski predstavniki so na žalost manjkali, bilo pa je vsega dovolj, hrane in pestrega kulturnega programa, ki ga je pripravila g. Jožica Heber. Z narodnimi pesmimi so nas razveselile Stare sablje pevski zbor planinskega društva Dravograd, vreme je držalo, nagledali smo se lepoto in nadihali svežega zraka.

Veselo je bilo

Stare sablje, pred mikrofonom je Jožica Heber

Mislinjski gozdarji postavili mlaj

Rado Timošek

Mislinjski gozdarji vsako leto postavijo mlaj v parku med stavbo in delavnico njihove enote. Tako so tudi letos skrbno izbrali primerno drevo in ga okrasili, kot se spodobi za mlaj. Pri postavitvi so si pomagali s hidravličnim gozdarskim dvigalom na kamionu. Tako bo simbol praznika dela stal do konca maja.

Mislinjski gozdarji postavili mlaj

Novi prostori Komunale Slovenj Gradec

Franc Jurač

V podjetniški coni v Pamečah so odprli nove prostore Komunale Slovenj Gradec. Otvoritvene slovesnosti se je udeležilo veliko povabljenih gostov in zaposlenih v podjetju. O novi pridobitvi so spregovorili direktor Edvard Pušnik in župana Matjaž Zanoškar, MO Slovenj Gradec, in Viktor Robnik, Občina Mislinja, ki so tudi prerezali trak in slovesno predali stavbo namenu.

Viktor Robnik,
Edvard Pušnik in
Matjaž Zanoškar

Dijaki sodelovali v projektne tednu

Franc Jurač

V sredo, 8. aprila 2009, je bila v Srednji gostinsko turistični in lesarski šoli Slovenj Gradec predstavitev projektne tedna na temo »A maš tud ti krompir?«

Dijaki 1. letnika v programu gastronom hotelir so na to temo pripravili razstavo, ki je zajemala zgodovino krompirja, vrste krompirja, hranilne vrednosti in boleznih krompirja, pripravili pa so jo skupaj z učitelji in profesorji, ki poučujejo v skupnih modulih. Mentorica projekta je bila Bernarda Klančnik, učiteljica kuharstva.

Dijaki so za to predstavitev pripravili preko 20 različnih jedi iz krompirja, in sicer:

- čokoladna krompirjeva torta
- krompirjev kruh
- krompirjev puding
- krompirjev namaz
- kmečka krompirjeva omleta
- ocvrte krompirjeve polpete
- pečen krompir z nadevom
- luzevu
- krumpotoč
- krompirjevi ocvrtki s sirom in sezamom
- krompirjev kolač s sirom
- krompirjeve ladjice
- krompirjevi polpeti
- krompirjevi štruklji
- krompirjevi kolački
- krompir v foliji s skuto
- krompirjev zrezek
- krompirjev narastek
- ocvrti krompirjevi polpeti

»Predstavitev je bila namenjena staršem, ki so imeli kaj videti in so ponosni na svoje otroke,« je povedal ravnatelj šole Ivan Škodnik.

V avli Srednje gostinsko turistične lesarske šole so dijaki predstavili teoretični del projekta o krompirju.

Starši in sorodniki so poskusili imenitne izdelke svojih otrok.

Lepi velikonočni prazniki so hitro minili

Leopold Korat

Velika noč se je letos hitro poslovila, saj je pomlad prišla z velikimi koraki v deželo. Ostali so spomini na lepo veliko soboto. Po župnijah so že v zgodnjem, lepem, hladnem jutru blagoslavljali ognji in velikonočna jedila. Z vseh strani so prihajali v cerkev. Tu in tam pa so še ostali blagoslovi »na terenu«.

V Velunji pri kmetu Anžeju se je tudi letos zbralo veliko ljudi. O tem govori fotografija, ki je lani bila »bela«, saj je močno snežilo (res, da je bila zgodnja velika noč). V Podgorju smo že ob šestih zjutraj blagoslovili ogenj. Fantje in možje so ga v nekaj minutah ponesli po vseh domovih našega kraja, naše župnije. Včasih, ko je bil svet še »drugačen«, so gospodinje doma komaj čakale, da so dobile »žegnan ogenj«, ob katerem so zakurile štedilnike, na katerih so se kuhala velikonočna jedila (meso, jajca ...) Po nekaterih domovih je še danes tako. Povsod pa se veselijo tega ognja, saj z

Pri Anžeju na Razborju smo tudi letos blagoslovili velikonočna jedila.

Cvetna nedelja na Razborju

Blagoslov ognja v Podgorju

Snežni valček

Irma Zajc

Ob obisku staršev na veliko noč me je brat Damjan poklical v »hišo« ter povedal, da ima zame presenečenje. »A res, kaj pa?« sem vprašala. Na odgovor ni bilo treba dolgo čakati. Iz kovčka je vzel harmoniko, si jo nadel ter dejal: »Znam zaigrati tvojo najljubšo melodijo v celoti in upam, da se ne bom zmotil.«

Udobno sem se namestila na kavč ter poslušala ...

»Ne, ne bom jokala!« sem si dejala, čeprav mi prav Snežni valček, ki ga je Damjan brezhibno igral, nehote napolnil kotičke oces s solzami, ki so kotičke prestopile in si našle prosto pot po licih in so tekle, tekle.

Že lep čas se sprašujem, zakaj mi prav ta melodija povzroča takšen odziv? Na kaj oziroma koga me spominja? Odgovor mi je znan, saj me spominja na zgodnje

otročstvo, na umrlega strica, ki mi je bil kot dedek, čeprav je bil mamin stric. Nismo ga klicali stric, tudi ne ujec, ampak imamo pri nas okrajšavo »vic«, torej me Snežni valček spominja na našega »vica«.

Spominjam se, da so znali naš »vic« igrati harmoniko. Bila je zelo lepa, pisana in manjša od sedanjih. Ob velikih priložnostih so »vic« harmoniko raztegnili in nam zaigrali stare in za moja ušesa težke melodije, v katerih nekako nisem slišala prave melodičnosti in se nisem videla, da bi s kom plesala. Ampak nekega dne se je pa iz harmonike razvila melodija, topla, melodična in plesna. V mislih sem se gibala v tričetrtinskem taktu z lepimi čevlji in dobrim plesalcem. Komaj sva se dotikala tal, glavo sem imela nagnjeno nazaj in niti slučajno se nisem bala, da bi padla, saj so me držale močne plesalčeve roke. Iz globoke sanjivosti me je prebudilo vprašanje našega »vica«, če to pesem poznam. Odgovorila sem, da sem nekaj tako lepega slišala prvič v

življenju. »A veš, Irma, to je pa Schneewalzer!«

Ob odraščanju in skozi vse življenje me je ta valček nekako spremljal. Bila sem zelo ponosna, če sem vedela, kako se imenuje, ko morda marsikdo zanj še niti slišal ni. Vedno ko sem ga slišala, sem mu v celoti prisluhnila in nekaj teksta tudi zapela.

Ja, zdaj vem, da me Snežni valček spominja na mladost, na prostrane in strme travnike pri Jezerniku, na krave in ovce, ki sem jih pasla, na lepo zašito oblekico, ki jo je mama šivala pozno v noč in sem jo prvič oblekla prav na veliko noč za v cerkev ... Spominja me na čas, ki je bil težak in strog, a prav tako lep in melodičen kot Snežni valček.

Po mnogih letih mi je moja najljubša melodija zaigral Damjan ravno v tej »hiši.«
Schnee schnee schneewalzer tanz mit mir
...

Tone Partljič v knjižnici Dravograd

Milena J. Cigler

Dne 20. 4. 2008 je v knjižnici Dravograd gostoval Tone Partljič. Pisatelj, komediograf, režiser, učitelj, poslanec in upokojenec. V zanj znanem stilu je »privihral« v avlo knjižnice, nabito polno zanimivega gosta pričakujočega poslušalstva. Za začetek nas je spravil v smeh z anekdoto o svojem »dremanju« v parlamentu.

Ko je bil še režiser in upravnik gledališča, je bil njegov dnevni ritem spanja razdeljen takole: zjutraj je vstal ob osmih, šel v gledališče, tam urejal zadeve do dveh, prišel domov, se najedel, šel za dve uri spat, vstal, se uredil, šel nazaj v gledališče in prišel pozno ponoči po predstavi. To je počel precej let in tako ga ta poltretja ura, čas za spanje popoldne, spremlja še zdaj in ga je tudi v parlamentu. Celo mama ga je enkrat okarala, ko jo je obiskal:

»Tonček, spet si dremal in spet so te snemali ...«

Pravzaprav nas je ves čas zabaval. Ko ga je voditeljica Mira vprašala o tem, ali je politika njegova ljubezen, je odvrnil, da ne, da je njegova »bolezen«. Povedal je, kako je v politiki vse relativno, kar v običajnem svetu ni v navadi. Nekoč je na primer glasoval proti zakonu, ki je bil pozneje ponovno dan v obravnavo. Vmes se je o tem zakonu pogovarjal z Janezom Drnovškom, ki je bil njegov dober prijatelj. Ta mu je sprejetje omenjenega zakona osvetlil še z druge plati in tako je ob naslednjem glasovanju dvignil roko za sprejetje zakona. Seveda so ga nekateri napadli, češ da je kameleon, a jim je pojasnil, da sedaj »stvar« resnično vidi tudi z druge plati. Tako je v politiki.

Bolj zabavne so bile njegove zgodbe iz zasebnega življenja. Posebno iz otroštva. Kako se je sosedova Verica poročila z njim oz. ona se je »poročila« z njim, on pa se ni z njo in potem ni vedel, ali je poročen ali ni. Potem je problem razložil mami, ta pa se je samo smejala.

Ali pa štorija o psu, ki ga je on moral voditi na sprehode in kaj vse se je vmes dogajalo.

Za konec pa je povedal še resnično zgodbo, ki sicer ni smešna kot ostale, se pa še kako tiče njegovega življenja. Naslov zgodbe: Tetica, zdaj sem pa prišla k vam!

Neka mama je služila pri kmetu v okolici Ptuja. Imela je hčerkico, katero je vsak večer stisnila k sebi in dejala: »Micika, zakaj sva midve tako nesrečni?« Ko je Micika zrasla, so jo že vključili v kmečko delo. Morala je pasti govedo. In vsakokrat ko je gnala krave domov, je ob sosedovem plotu stala prijazna teta in pravila:

»Takega otrokeca bi tudi jaz imela, kot si ti!«

Nekoč se je med pašo zgodila nesreča. Kravi se je odlomil rog in iz njega je tekla kri. Micika je v strahu gnala domov. Tetica je gledala, kako Micika joče, ker jo je strah. Kmet je najprej »porihtal« kravo, nato pa je Miciko zaprl v hlev in jo prebičal, tudi po obrazu. Zvečer jo je mama stisnila k sebi in jo tolažila.

Naslednjič se je spet primerila neizgoda. Krave so ušle v sosedovo koruzo. Kmet se je odpeljal k Micikinemu gospodarju.

Micika je zelo jokala in prestrašena gnala domov. Kmet jo je spet zaprl v hlev in jo prebičal. Tudi po obrazu. Mama je zvečer ni več stisnila k sebi, ampak je rekla: »Kaj si spet ušpičila, neroda?!« Ponoči je Micika vstala. Odločila se je, kaj bo storila. Tekla je po sadovnjaku in po kolovozu in čez pol ure pritekla do hiše. Potrkala je in potokla. Tetica je odprla.

»Tetica, sedaj sem pa tu!« »Kaj pa bom s teboj, dragi otrok, sedaj sama pričakujem otročka. Ne morem te vzeti.« »Pa saj ste rekli: takega otrokeca bi jaz tudi imela!« »Že, tako pač rečemo. Vendar pojdi nazaj

domov!« »Domov ne grem, potem grem raje v vodo!« je bila odločna Micika. In to je pomagalo. Tetica in mož sta jo vzela k sebi. Pazila je na njune otroke in potem je odrasla in vedela, da se mora osamosvojiti. Spoznala je svojega moža, ki je tudi bil brez staršev in v Hočah sta si postavila dom. In ta Micika je mama Toneta Partljiča.

Gost je še podelil vrtnice nagrajenkam »dedkove bralne značke« in spodbudil k branju še ostalo poslušalstvo, saj je tudi sam bil vedno navdušen bralec. Nato je »odvihral« iz avle, vendar le navidezno, saj se je z nami zaustavil še na klepetu ob soku in sadju.

Res lep večer ...

Estetika

Marta Krejan, prof.

Nekako se že lep čas poigravam z mislijo, da bi namesto Jezikovnih drobtinic uporabila kak drug naslov te rubrike. Malo zato, ker mi zmanjkuje idej, malo pa zato, ker me zelo mika razmišljati še o čem drugem, kar je pač seveda povezano z našim jezikom in s književnostjo, tudi kanček filozofije in drugih umetnosti bi rada vključila in še kaj, a bi to težko stlačila pod »zgolj« Jezikovne drobtinice.

Estetika. Zakaj? Estetika je filozofski nauk o lepem nasploh in še posebej v umetnosti. Jezik, literatura seveda spadata zraven. Kot sredstvi in sama po sebi. **Etika?** Nauk o naravnem, o dobrem in zlu; skupek moralnih principov, načel, maksim ... Vse, kar je zadnje čase precej zapostavljeno, tudi zlorabljen, skoraj pozabljen ali sprevržen.

Izraz estetika izvira iz grške besede – čuten. Estetika je veja filozofije, ki se torej ukvarja z naravo lepote. Alexander Gottlieb Baumgarten, nemški filozof iz 18. stol., ustanovitelj študija estetike, je bil prvi, ki je uporabil to besedo. Nanaša se na samostalnik, ki pomeni »ta, ki apelira na čute«.

Karol Józef Wojtyła, papež Janez Pavel II., je dejal: »Estetika je mati etike«. Zakaj se z njim (ne) strinjam in kaj natančneje pomeni in vsebuje eno in drugo, pa bo razvidno iz naslednjih števil Viharnika; ali pa bo morda samo pritegnilo k razmišljanju o tem; morda pa bo kdo želel dokazati ravno nasprotno ...

Tone Partljič v
knjižnici Dravograd

Otroci iz Leškega grabna (drugi del)

Marjan Čuješ

Ker smo stanovali tik ob cesti, po kateri se je od jutra do večera odvijal promet pešcev, vpreg vseh vrst in takrat še redkih kolesarjev, smo imeli tudi mnogo znancev. Ti so se iz najrazličnejših vzrokov ustavljali ob hiši. Gospodinje, ki so se vračale z nakupov s Prevalj, so se rade spočile, malo poklepetale in prepuščale del tovara, da so ga nato do doma odnesli moške, ko se vračali iz svojih »šihotov«. Pozimi sem najraje opazoval prepotene konje, ki so s svojim cingljanjem opozarjali nase in na saneh prevažali hlode na prevaljsko žago. Vmes sem slišal tudi veliko kletvic na račun volovskih vpreg, ker vsi kmetje pač niso premgli konjev. Pa ne zaradi njihove počasnosti, ampak zaradi »prekletega dreka«, ki so ga volji spuščali na cesto in ga s hlodi razmazali po sanincu, da so potem konji bolj trpeli. Bajde da suhe konjske fige na saninec niso tako zaviralno delovale, kot pa kravjeki! Mislim, da je bil to le izgovor, kajti vzvišeni so pač znali biti tudi že nekdanji furmani, predhodniki nas šoferjev. Ko so ponosno stali ob svojih rejenih konjih v zloženi opremi, so radi zviška gledali na ostala kljuseta, ki so ravno tako zvesto služila svojim gospodarjem in so jih ti imeli morda še rajši, ker si drugih niso mogli privoščiti. Ja, mercedesi in trabanti so pač obstajali že takrat, le drugače so se imenovali.

Pri naši bajti je rad počival tudi postaran mož, ki so mu domačini pravili Afrika Pepi. Ko nam je mama opisovala njegovo usodo, nas je obenem vedno svarila, da taki nikoli ne smemo postati. Ko je odšel v svet za kruhom, je obljubil, da se bo vrnil bogat ali pa berač. Od doma je odšel mlad, zdrav in reven, vrnil pa se je star, bolan in reven. Ne v Ameriki in ne kot vojak tujske legije nekje v Afriki ni našel tega, kar je šel iskat. Izgubil je pa tisto, kar je v življenju največ vredno. Mladost in zdravje! Brez tega slednjega pa je lahko tudi denar brez vrednosti!

Mama se je razen z gospodinjstvom za sedemčlansko družino ukvarjala tudi s šivanjem, pletenjem in dninami pri kmetih, da je odslužila tisto borno ozimnico, ki naj bi vzdržala za »gladovne« spomladanske mesece, kot se je rada izrazila in katerih se je bala. Včasih je oče prinesel domov kak hlebček potice, kot smo pravili stisnjenim sončnicam. To potico, ki so jo pri kmetih namočili in porabili za krmo ali pa obešali na drevesa za ptice, je razsekal in razdelil otrokom. Za te kose smo se zelo bali, saj smo z zobanjem pozabili na lakoto, ki je bila v tistih povojnih letih vedno prisotna. Eden od otrok je košček te potice skrill na visoko mesto v kuhinjsko omaro in ko sva s sestro to odkrila, nisva utegnili pristaviti stola, da bi ga dosegla, ampak sva se poganjala v odprto omaro, dokler je nisva zrušila na tla. Ko je iz sosednje sobe, kjer je šivala, prišla pogledat mama, kaj pomeni tisti žvenket posodja, je onemela. Vsa posoda iz porcelana, na katerega je bila tako ponosna, saj ga je dobila za poročno darilo in smo ga smeli uporabljati le v največjih praznikih, je bila razbita. Ko smo pobirali črepinje s tal, smo vsi trije jokali. Takrat sem si želel, da bi jokal od šibe v maminih rokah in ne od njenih solza. Ni naju kaznovala, saj je vedela, da se to ne bi zgodilo, če bi imeli dovolj kruha. Tega pa

Moja starša ter prva dva člana družine tri leta po poroki v Suhem Dolu.

velikokrat ni mogla zagotoviti. Mene, ki sem se obesil za vrata omare, je zelo pekla vest. Takrat otroci nismo dobivali kakšne žepnine in ko mi je birmanski boter podaril 20 din, sem šel in nemudoma kupil skledo iz belega porcelana. Celo pot do doma sem jo od strahu, da ne bi razbil še te, tako stiskal k sebi, da je bila vroča, ko sem jo izročil mami. Le ganjeno me je gledala in pogladila po laseh. Ko pa se ji je utrlila solza, sem zbežal iz hiše, zato da ni videla mojih.

V Leškem grabnu smo marsikaj doživeli. Neko nedeljo smo ob kosilu slišali zamolkel udarec in videli nekoga, ki je stekel mimo hiše. Medtem je v sobi zajokal petletni bratec, ki ga je ropot zbudil. Spal je na postelji pod oknom in imel veliko srečo, da je bilo okno odprto, ker bi ga sicer razbito steklo zadelo. V železnih križih okna se je namreč zagodzil ogromen kamen, izrivan iz škarpe ob hiši. Ko je oče po nekaj dneh poiskal storilca, se mu je le-ta opravičil. Bil je mlad fant s psihičnimi težavami. V partizanih je bil namreč bombaš. Ko se je vračal od znancev na Lešah, kjer je tudi nekaj spil, kar pa zaradi narave njegove bolezni ne bi smel, se mu je »utrgalo«. Celo pot je jurišal in ko je zagledal železne križe na oknih hiše, je mislil, da napada bunker.

Tisti časi so bili glede tega kar nevarni. Na Lešah je prebival velik šaljivec, rudar Pohilanov Pavli. Nikoli ni šel mimo nas, ne da bi povedal kakšno šalo ali novico. Ko je po zadnji nesreči okrevljal in počival pred hišo je rekel mojemu očetu: »Lojz, ali veš, da jaz nikoli ne bom umrl?« Oče ga je samo poslušal. »Glej, bombardirali so me, čez most sem padel v potok, pa se nisem ubil in sedaj, ko so streljali name, sem tudi preživel!« Ustrelil ga je neki motorist, ki se je v pozni nočni uri pripeljal mimo njega, ko se je vračal domov. Močno ranjenega v stegno so našli in rešili rudarji nočne izmene, da ni izkrvavel. Storilec je ostal neznan. Tudi ko je neko noč zgrešil ozko brv nad več metrov globokim breznom potoka, so ga pravočasno našli. Trenutka, ko so Pavlija potegnili izpod porušene hiše na Lešah se pa spominjam tudi sam. »Ali si šel vseeno past zijala na Leše?« me je okregala mama. Bala se je, da bi še kakšno letalo odvrгло odvečne bombe, medtem ko se je z napadov nekje v Nemčiji vračalo v svojo bazo. Sosed Žnidaršič v drugi porušeni hiši je tistikrat umrl. Kako se je Pavli počutil med zasutjem, je pa pozneje povedal na svoj šaljivi način: »Ko sem dobil pisiker repičeve župe po hrbtu, sem si rekel glej ga, hudiča, pa ja še južinal nisem!« Res je bil močno opečen, ampak živ. Umrl pa je mirno, ob lepem sončnem zahodu, sedeč na pragu svoje hiše, na leških Novih bajtah, kot se temu naselju po domače reče.

Sicer vedno prijeten šaljivec pa v naši hiši v nedeljskih popoldnevih ni bil dobrodošel. Bil je

Skupinska slika s sosedi v Jazbini. Mama pestuje bratca, sestri stojita ob njej, jaz pa sem se pridružil muzikantom na tleh. Oče stoji zadaj, drugi z leve, starejši brat Maks pa stoji na skrajni desni. V sredini z leve sedi poleg svoje matere Jože Lesnik, naš znani upokojeni gozdar iz Črne, ki je bil doma pri Korizlnu.

Kartaši in njihovi navijači v nedeljskem popoldnevu v Jazbini pri Korizlnu (sedaj pri Založniku)

namreč tudi velik kvartopirec. Tej zlovesči strasti pa je bil podvržen v nekem obdobju tudi moj oče. Njega čez teden največkrat ni bilo doma. Ostajal je kar v gozdu, kjer je delal, si naredil skorjasto uto in prespal kar tam. Ko se je v nedeljo na vratih pojavil Pavli, ga je bilo težko zadržati doma. Oče je bil zelo »fer« igralec, zato so ga imele hazarderske tuzbe rade. Otroci nimamo lepih spominov na tiste čase. Se pa ta strast na srečo nobenega izmed nas ni prišla. Nesreča kvartopirca je ta, da se lahko vrne domov žejen, lačen in brez denarja, med tem ko se pijanec za svoj denar domov primaje vsaj pijan, če že ne dobre volje. Oče je znal pri igri izgubljeni denar nato z garaškim delom tudi povrniti. Čeprav je bil samouk, skoraj ni bilo dela, ki ga ne bi zmožel. Popravljal je mline in žage, delal smučič, sanke, vozičke, vedra itd., pa tudi v času domačih kolin so ga sosedge radi poiskali. Zaradi teh nesrečnih kart stradali torej nismo. V tistih časih je bil večji problem pomanjkanje dobrin, kot pa denar za nakup zanje. Mamo so najbolj skrbele očetove pozne vrnitve, kajti čas pri kartanju zelo hitro mine, bodisi dobivaš ali izgubljaš. Z morebitno policijsko uro, ki so bile v tistih vojnih časih kar pogoste, pa se je ta skrba še povečevala. Tega smo se dobro zavedali tudi otroci in trepetali z mamo vred. Vkljub vsem tegobam, ki so nas spremljale med odraščanjem, pa se je želja naših staršev le izpolnila. Naučila sta nas delati, nam pomagala priti do poklicev in se skupaj z nami veselili novih boljših časov, ki so se obetali. To pa je tudi vse, kar lahko revni starši za svoje otroke store.

Se nadaljuje.

Francu Kotniku – Logovemu Francu s Sel v spomin

Življenje, posvečeno Bogu in domovini, s sladkostjo in bridkostjo ljubljeno. Ta misel je zapisana na grobu pisatelja in duhovnika Ksaverja Meška na selskem pokopališču. Če bi to misel nekoliko spremenili in bi zapisali: Življenje, posvečeno petju in družini, bi bil to najbrž pravi napis na grobu Franca Kotnika, ki je umrl na letošnji velikonočni ponedeljek.

Pesem ga je spremljala vse življenje. Dan mu je bil skoraj absolutni posluš in izjemno lep pevski glas. Starejši so pripovedovali, kako je že kot pet oz. šest letni fantič rad prepeval v veliko veselje njegovih domačih in sosedov.

Rodil se je in odraščal v dokaj številni Sečnjakovi družini v malem zaselku tik pod cerkvijo svetega Roka, ki mu pravijo tudi Spodnje Sele. Kdo ve, kako bi se obrnila njegova življenjska pot, če bi imel možnosti šolanja in razvijanja svojega pevskega talenta in če se ne bi pri njegovih štirinajstih letih začela druga svetovna vojna. Franc je kljub mladosti spoznal, kje in kakšna je prava pot. Kmalu je pričel sodelovati v osvobodilnem gibanju, še preden pa je dopolnil osemnajst let, je vstopil v partizanske enote. Tam so spoznali njegov lep glas in ga povabili v pevski zbor, ki je nastopal na raznih prireditvah in mitingih.

Po končani vojni je začel prepevati v cerkvenem pevskem zboru na Selah. Pod vodstvom organista in pevovodje Mihe Hovnika je pridobil dragocene pevske napotke. V teh letih se je tudi poročil in osnoval družino. Z Apačnikovo Ivico sta dala življenje trem otrokom: Frančeku, Jožetu in Marjanci. V Apačnikovem logu sta si zgradila hišo, ki je nudila topel dom in varno zavetje mladi družini. Kmalu so mu sokrajanji dodali novo ime, iz Sečnjakovega Franca je postal Logov Franc. Sodeloval je tudi v dramski skupini. Poznan je bil po imenitnih podajanjih karakternih in lirčnih vlog, ki so mu jih namenili na selskem odru. Njegov glas in njegov način petja sta postala vse bolj razpoznavna, zato so ga povabili tudi v slovenjgraški oktet. Tam je pod vodstvom priznanega pedagoga in zborovodje Jožeta Leskovarja razvijal svoj pevski talent in pridobil nove dragocene izkušnje.

Leta 1965 je začel razmišljati o podobnem

oktetu, ki bi deloval bliže njegovemu domu, saj mu je pot v Slovenj Gradec vzela veliko časa in truda, ker jo je večinoma opravil peš. Na Selah in Vrhah je zbral še sedem mož in fantov, ki so bili pripravljeno svoj prosti čas nameniti zborovskemu petju. Februarja naslednjega leta so imeli prvo vajo. Čeprav niso bili popolni začetniki, je bilo potrebno veliko truda in prizadevanja, preden je oktet zapel tako, kot si je želel Franc in si je zamislil zborovodja Miha Hovnik. Oktet se je lepo razvijal in izpopolnjeval. Ostarlega zborovodjo je kmalu zamenjal njegov vnuk Milan. Tudi pevci so se zaradi različnih razlogov menjavali, vendar neprekinjeno delujejo še danes. Vsa leta je bil Franc glavni organizator in kronist, ki je skrbno beležil vse koncerte in nastope v bližnjih in tudi bolj oddaljenih krajih. Za to njegovo delo se mu člani okteta še posebej toplo zahvaljujejo. Polnih štirideset let je prepeval v tem oktetu, ki je pozneje prerasel v zbor in si nadel ime Moški pevski zbor Ksaver Meško Sele-Vrhe. Vseskozi je bil tudi najpogostejši solist, tako v oktetu kot tudi v zboru. Nepozaben bo ostal njegov solo v pesmih Primorski partizan, S triglavskega veter pogorja, Stoji v planini vas in še v mnogih drugih. Kadar pa je v cerkvi svetega Roka na Selah zapel solo v pesmi Ko se zlato sonce zdrami nad visokimi gorami, je vernikom v cerkvi zastajal dih. Niti najmanjši premik telesa se ni zgodil, da se ne bi pokvaril čarobni občutek, ki ga je ustvarjal s svojim glasom. Tišina je vladala še nekaj časa po tem, ko so izzveneli zadnji akordi te pesmi.

S starostjo mu je vedno bolj pešal vid, zato se je začel počasi poslavljati od sodelovanja v zboru. Čeprav je bil njegov glas še vedno čist in jasen, je po svojem osemdesetem letu popolnoma prenehal. Gotovo je bila ta odločitev zanj zelo težka, saj vsi vemo, kaj mu je petje in sodelovanje v zboru pomenilo. Toda zavest, da je s svojim petjem in s svojo organizacijsko sposobnostjo mnogo storil na področju pevske kulture, da je mnogim sokrajanom popestril njihov vsakdan, pripomogel k dvigu njihovega duha in se za vselej zapisal med tiste krajanje, ki bodo še dolgo živeli v njihovih spominih, mu je to odločitev morda naredila nekoliko lažjo.

Selani, Vrhovljani in tudi drugi ljubitelji petja se mu za njegovo dejavnost na tem področju iskreno zahvaljujemo. Kadar koli in kjer koli bomo slišali pesem Ko se zlato sonce zdrami, pa nam bo nekje od daleč v naša srca priplaval Francov glas in on bo spet, kot živ, stopil med nas.

Franc Novak

Zahvala

Ob izgubi dragega očeta, dedka in pradedka Franca Kotnika se vsem iskreno

zahvaljujemo za darovane sveče, cvetje, darovane svete maše, za stiske rok in izrečeno sožalje. Hvala župniku gospodu Gabrijelu Knezu za opravljen pogrebni obred, pevcem ter godbi za odpete žalostinke in govorniku Francu Novaku za besede slovesa.

Žalujoči: Žena Ivica, Hčerka Marjana ter sin Jože z družinami

Njeni najdražji

SPOMIN

Jožefa Jeromel

1919–2007

Alojza Jeromel

1909–1986

Pred 23 leti smo v maju na zadnjo pot pospremili očeta Alojza, predlani pa smo v mesecu marcu k poslednjemu počitku položili še mamo Jožefo.

Hvala vsem, ki se ju spomnite, postojite ob njunem grobu, jima naklonite lepo misel ali prižgete sveče.

Vseh pet otrok, osem vnukov in štirje pravniki

Stanko Hovnik

1927–2009

Neverjetno, a žal resnično je, da smo se poslovili od našega Stanka Hovnika. Še v marčni številki Viharnika je objavil zapis o predstavitvi glasila literarne sekcije Društva upokojencev, ki se imenuje Naša beseda, in zbornika društva Likus Pomenkovanje. V Naši besedi je med besedili dvanajstih piscev tudi prispevek Stanka Hovnika. Tudi v zborniku so v tej številki zastopani člani naše literarne sekcije Stanko Hovnik, Barbara Ješovnik, Mihaela Lenart in Marjana Vončina.

Stanko Hovnik se je več kot 50 let ljubiteljsko ukvarjal s fotografijo, kar ga je povezovalo z družinsko tradicijo. Z dokumentarno fotografijo nam je ohranil mnoge dogodke v domačem kraju, v mestni občini Slovenj Gradec, Mislinjski dolini in na Koroškem. Za samostojne fotografske in skupinske razstave je prejel več priznanj. Fotografsko gradivo je prispeval tudi za knjigo Spomeniki in znamenja NOB v občini Slovenj Gradec Jožeta Potočnika (1985).

Odmevna je bila njegova razstava fotografij na temo Jezera, predstavljena v galeriji prim. dr. Staneta Strnada, Slovenj Gradec, marca 1998. Zanimivo je, da se je Stanko Hovnik ukvarjal z ljubiteljskim pisateljevanjem. Spomine na medvojne dogodke je opisal v knjigi Pohorske poti 1941–1945 ... da ne bi pozabili. »To je prva knjiga, ki opisuje dejavnost vojaških kurirskih postaj na Pohorju, napisal jo je človek, ki je pri tem neposredno sodeloval,« je zapisal Vojko Močnik, ki je knjigo uredil, izdala pa jo je ČZP Voranc Ravne na Koroškem.

Literarna sekcija društva upokojencev Slovenj Gradec je izdala zbirko Sopotje 1994–2004, v kateri so Hovnikovi zanimivi prispevki. Bil je aktivni član Likusa (Literarni klub upokojencev Slovenije), v osmih zbornikih je objavil prozo in pesmi. Prispevke je objavil tudi v zborniku Hvalnica Pohorju (2000).

Stanko Hovnik je objavil novice v številnih časopisih in glasilih: Večer, TV-15, sedaj Svobodna misel, Kmečki glas, Vzajemnost, Preprih, Koroški tednik. Bil je redni dopisnik našega Viharnika. Njegovo prizadevno delo smo cenili tudi v Turističnem društvu Slovenj Gradec. In še več, ni bilo prireditve ali razstave in

proslave brez Hovnikove fotografske kamere.

Stanko in njegova žena Mira sta pred dvema letoma praznovala osemdesetletnico v krogu svoje družine. Njuno mladost v Pamečah je zaznamovala vojna vihra. Bile so aretacije, zasliševanje, ponemčevanje in izgnanstvo. Stankov oče je preživel zloglasni Dachau, sestri Marija in Ančka pa Ravensbrück. Ko sta brata Stanko in Alojz odšla v partizane, so morali v izgnanstvo še ostali člani družine. Stanko Hovnik je postal kurir v Zidanskovih brigadi (Pohorska brigada). V že omenjeni knjigi Pohorske poti so njegovi spomini na partizanska leta.

Ob zadnjem slovesu je predsednik Združenja borcev za vrednote NOB Slovenj Gradec Jože Vrabič poudaril, da je Stanko Hovnik dal velik prispevek k ohranjanju vrednot NOB v domačem kraju in v Mislinjski dolini in bil predsednik občinske komisije za ohranjanje vrednot osvobodilnega boja.

Predsednik vaške skupnosti Pameče-Troblje Anton Kotnik nas je spomnil na njegovo aktivnost v različnih krajevnih organizacijah in društvih. Za svoje delo in delovanje je prejel več državnih, občinskih in društvenih priznanj.

Stanko Hovnik, partizanski kurir, ljubiteljski fotograf in ljudski pisec je z dokumentarno fotografijo in mnogimi reportažami in zapisi za vaško skupnost Pameče-Troblje, Mislinjsko dolino in za koroško pokrajino ohranil pomembne dogodke zadnjih desetletij.

Hvaležni smo mu za vse to!

Prof. Jože Potočnik

Spomin na Stanka Hovnika

Iz pameškega zvonika se je oglasil veliki zvon, za njim še mali. Oznanjala sta, da je v vasi nekdo umrl. »Le kdo?« sem začel razmišljati, saj v Pamečah ni bilo slišati, da bi bil kdo na smrt bolan. Zdelo se mi je najbolje, da o tem zvem kar iz prve roke. Brž sem pohitel k cerkvi in tam mi je mežnar sporočil naslednje: »Veš, Ivan, Hovnikovemu Stanku je prenehalo biti srce!«

Stisnilo me je v grlu, solze so mi orosile oči. »Je to res on? Še pred slabima dvema mesecema, ko sem imel predstavitev svoje knjige, me je večkrat slikal.« »Ja, on je,« je z žalostnim glasom pritrdil mežnar. Ne morem si dopovedati, da je to res.

Kako lepo smo se imeli na srečanjih vsako drugo sredo v mesecu! V šestih letih našega sodelovanja ga ni bilo med nami samo na zadnjem srečanju. Kako je mogla bolezen streti takšnega korenjaka? Nihče, nemara niti sam ni vedel za svojo notranjo bolečino, ki mu je nepričakovano pretrgala nit

življenja. Izguba sina je naredila svoje, vendar Stanko na zunaj ni kazal najmanjšega vznemirjenja. Zahrbtna bolezen, ki je prej mirovala, se je sedaj zbudila in pod njeno težo je s silovito naglico ugasnilo življenje človeku, ki se je življenja veselil in ga je imel rad.

Ivan Rus

Spomin

Mati, ni te na pragu več,

ni te v hiši.

Mati, nihče več tvojih korakov ne sliši.

Zato vas pot vodi tja,

kjer vam bodo rožice cvetele

in svečke v spomin gorele.

Mineva leto dni žalosti, ko nam je umrla naša draga žena, mama, stara mama in sestra

Marjana Turičnik z Gradišča.

Hvala vsem, ki se je spominjate in ji prinašate cvetje ter mislite nanjo pri svetih mašah.

Žalujoci: mož Ivan, otroci Janez, Jože, Ciril in Andrej z družinami, sestra Anica, bratje Franc, Štefan in Ivan z družinami

Franc Plevnik

Dobro seme je padlo v zemljo ...
Čeprav se zdi, da je včeraj bilo,
je tega že davno ...

Takšno trdno drevo je bil Franc Plevnik od zibelke, ki mu je stekla pred dobrimi 68 leti na Globočnikovi domačiji, pa vse do smrti. Kot četrti otrok velike desetčlanske družine nikoli ni poznal počitka. Ne kot otrok med brati in sestrami, ko so hitro izgubili mamo, ne kot mlad in hitro dozorel fant, saj je bilo potrebno poprijeti za delo na Globočnikovi kmetiji in delati, da je posestvo dajalo kruh. A je kljub temu zmožal dolgo pot v Pako, kjer se je izučil za kovača in kasneje služil kruh pri GG Slovenj Gradec. Kljub temu pa mu je bilo v zibelko dano tudi veselje do petja, do iger in do ljudi z dobrim srcem, ki so ga spremljali na gledališki oder, kjer sta skupaj z bodočo ženo prevzemala različne vloge.

Veselje do dela je veliko pomagalo, da je skrbno negoval svoj rodni dom, kjer sta kasneje skupaj z ženo Elzo ustvarila toplo gnezdo za sina in tri hčerke.

Radost, veselje in ljubezen so privreli iz njegovega srca v polni meri, ko so se rojevali vnuki. Vseh šest se je veselilo srečanj z dedkom, saj jih je kljub težkemu delu in z zgaranimi dlanmi vedno znal nežno popestovati in prisluhniti njihovim zgodbam. To je bilo njegovo veselje, ki mu je zadnjih deset let omililo bolezen.

Rad se je družil, zato se mu je pred več kot 25 leti porodila ideja o ustanovitvi strelskega društva Dolič. V društvu je sodeloval vse dolej, dokler ga ni na bolniško posteljo priklenila zahrbtna bolezen.

Med ljudmi, ki so z njim prehodili življenjsko pot, bo ostal spomin, prežet z drobnimi biseri, stkanimi z ljubeznijo, vsa njegova drobna dela pa bodo ostala večern spomin na podobo moža, očeta, dedka, strica in dobrega sočloveka.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega moža, očeta in dedka

Franca Plevnika iz Zg. Doliča se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in svete maše. Hvala patronažni sestri Aniti in zdravnikom za lajšanje bolečin. Hvala g. župniku Mirku Horvatu za pogrebni obred, govornici Ivanki Šošter in cerkvenim pevcem za zapete žalostinke, izvajalcu Tišine in Jerneju Zaveršniku za organizacijo pogreba.

Žalujoci: žena Elza, otroci Branko, Jerneja, Jana in Marta z družinami

Jurij Pogač

1927-2009

Spočij se zdaj, izmučeno srce,
zdaj se spočijte, zdelane roke.
Zaprte so utrujene oči,
le spomin nate
v nas še živi.

Rodil se je pred 82 leti na majhni in strmi Uglerjevi kmetiji, kjer je bilo pet otrok, trije sinovi in dve hčerki. Že pri rosnih sedemnajstih se je priključil NOB-ju proti okupatorju. Pridružil se je Cankarjevi in Tomšičevi brigadi, ki sta delovali na Dolenjskem in proti Ljubljani. V tej nesmiselni vojni je bil Jurij tudi ranjen, a se je k sreči živ in zdrav vrnil domov.

Takoj po končani vojni je moral na služenje vojaškega roka, ki je trajalo dve leti. Za hrabrost in izjemno požrtvovalnost v NOB je prejel priznanja in odlikovanja. Po vrnitvi domov mu je že po nekaj dneh umrl oče in skrb za kmetijo in družino, mlajša brata in sestre je prišlo na njegova in materina ramena.

V domačem kraju, v Trobljah, je spoznal svojo življenjsko sopotnico Valdo, s katero sta si skupaj začrtala življenjsko pot in se leta 1950 poročila. Jurij se je zaposlil na Lesno industrijskem podjetju v Pamečah, kjer je delal vse do svoje upokojitve. Žena Valda pa je bila doma in je skrbela za družino in kmetijo ter dolga leta negovala bolno Jurijevo mater. Z veliko odreknanja in s trdim delom sta obnovila dotrajana gospodarsko poslopje in hišo. Veliko sonca in sreče v družino pa so prinesli otroci Milan, Rajko in Darja. Lepo sta jih vzgajala in jih popeljala na pot poštenega in lepega življenja.

Otroci so se postopoma osamosvojili, si ustvarili družine in lepe domove. Starši so jim pomagali po svojih močeh. Za naslednika na kmetiji pa je ostal najstarejši sin Milan, ki si je zgradil novi dom in ustvaril družino, prav tako tudi Rajko in Darja. Še več veselja v njegovo življenje so prinesli vnuki in kasneje pravnuki. Radi so ga obiskovali in on se je veselil vsakega njihovega obiska.

Poleg dela v službi in doma na kmetiji je Jurij vedno našel čas za razne delovne akcije v krajevni skupnosti, pri napeljavi elektrike, pri gradnji mostu preko Mislinje in raznih drugih delih. Vedno pa je našel čas tudi za pomoč sosedom in prijateljem pri gradnji hiš in drugih delih.

Za svoje vestno delo v tovarni je prejel državno Titovo priznanje, saj je bil tudi član raznih odborov in komisij. Priznanja in odlikovanja je prejel tudi od krajevnih skupnosti. Kot član Rdečega križa je prejel zlato priznanje za humano in požrtvovalno delo.

Pokojni Jurij je zelo ljubil naravo, saj je bil z njo tesno povezan. Bil je velik ljubitelj čebel in s čebelarstvom se je ukvarjal, vse dokler mu je zdravje to dopuščalo. V osemdesetih letih je zbolel in kar dolgo je trajalo, da si je zopet opomogel, pred dvema letoma pa ga je bolezen priklenila na bolniško posteljo. V času njegove hude bolezni so mu stali ob strani vsi domači, ga obiskovali, negovali in mu lajšali bolečine, predvsem pa mu je pomagala in skrbela zanj njegova žena Valda, za kar se ji vsi njeni lepo zahvaljujejo. Njegovo življenje se je izteklo. Za njim bo ostala praznina, vendar tudi zavest o skupaj preživetih lepih in dobrih trenutkih.

Ohranimo ga v lepem spominu!

ZAHVALA

Franc Rednak

1942-2009

Ob boleči in prerani izgubi našega dragega moža, očeta, dedka, brata, svaka in strica Franca Rednaka iz Gornjega Doliča 54 se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga obiskovali na domu in mu krajšali dneve, ko je s težavo premagoval hudo bolezen. Iskrena hvala njegovi osebni zdravnici dr. Leonardi Pirmanšek in sestri Evi Koren, ki sta mu nudili vsakršno pomoč. Hvala patronažni sestri Aniti Smagej za vse storjene usluge. Hvala pa tudi dr. Tilki Prevolnik, dr. Boštjanu Birku in sestrama Ireni in Katarini. Najlepša hvala medicinskemu osebju bolnišnice UKC Maribor Oddelek za ORL in MFK, ki nam je omogočilo, da smo bili lahko ob njem do zadnjega trenutka njegovega življenja. Hvala gospodu župniku Mirku Horvatu za pogrebni obred, govornici gospe Ivanki Šošter, starejšemu cerkvenemu pevskeму zboru, častni straži in godbenikom premogovnika Velenje. Najlepša hvala za pogrebne storitve Jerneju Završniku iz Mislinje in godbeniku za zaigrano Tišino. Iskrena hvala tudi vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi prezgodnji zadnji poti.

Žalujoči: žena Terezija, otroci Irena, Robi, Erna, Tatjana z družinami, brata Ivan in Tone ter sestri Mihaela in Tinka z družinami

Srebro kot naložba

Zakaj so napovedi nekaterih analitikov za unčo srebra v prihodnjih desetih letih nad 500 \$?

Bernarda Dretnik,
samostojna premoženjska svetovalka

Samostojna premoženjska svetovalka Bernarda Dretnik

V prid takšni rasti iz današnje cene, ki se giblje okoli 13 \$ za unčo, govorijo predvsem naslednja dejstva:

- srebro je kovina, ki naj bi bila najbolj redka - nekateri analitiki ji napovedujejo zadostne količine samo še za 12 let,
- poraba srebra se v industriji izredno hitro povečuje, obstoječe zaloge pa so od leta 1991 upadle za kar 95 %,
- večino do zdaj porabljenega srebra je neekonomično reciklirati, saj je pri trenutni ceni srebra ekonomsko to povsem nezanimivo,
- da se srebro uporablja v več kot 1200 patentih, v medicini kot antibiotik, v baterijah, v solarni industriji in tudi v industriji nakita,
- da ni zalog srebra v centralnih bankah, zato ne prihaja do večjih prodaj,
- da je bilo zgodovinsko razmerje zlato : srebro je bilo 1 : 15, danes pa je to razmerje 1 : 70, zato se bo cena v prihodnje približevala zgodovinskemu razmerju, kar pomeni, da je srebro še bolj zanimiva naložba kot zlato.

Trenutno je v obtoku takšna količina denarja, da bi lahko z njim prekrili celotno površino zemlje v dveh plasteh. Zaradi reševanja gospodarske krize pa vsak dan tiskajo nove količine denarja, zato se bodo v prihodnosti redkejši stvari izjemno dražile.

Priporočam vam, da se držite nasveta gospoda Morgana, ki pravi: »Postanite realni, kupite vrednost«.

Vse bolj zanimiva postaja tudi zemlja, z njo vred pa tudi zlato in srebro, ter ostale kovine, ki so izkopane prav iz zemlje.

Dobro je vedeti, da je od takrat do danes minilo kar 86 let, da nas je danes več kot šest milijard ljudi, takrat pa jih je bilo samo približno tri milijarde. Več kot je ljudi, večje je povpraševanje, zaloge srebra pa so vsak dan manjše. Pomembno je tudi, da je danes bistveno več denarja v obtoku, kot pa ga je bilo takrat. Koliko različnih valut smo Slovenci zamenjali v stotih letih, srebro in zlato pa sta še vedno enaka!

Se vam ne zdi dobro, da bi ga zato morali imeti nekaj tudi sami?

Henry Ford je dejal: »Še dobro, da državljani ne razumejo našega bančnega in monetarnega sistema, kajti če bi ga, verjamem, da bi bila revolucija pred zoro jutrišnjega dne«.

Vsega zagotovo nikoli ne bomo razumeli, dovolj pa je, da se zavedamo, kako pomembno je v prihodnosti za nas, da smo lastnik in ne upnik. Lastnik si, kadar imaš hišo, zemljo, kmetijo, zlato, srebro in druge vrednosti, upnik pa si, kadar upaš, da boš za papir dobil kakšno vrednost.

Količina denarja, ki je bila leta 1923 v Nemčiji potrebna za nakup ameriškega srebrnika teže 3/4 unče (23,32 g).

Gospodinjski dan koroških plezalk S stilom v steno

Marta Krejan, AK Ravne

Foto: gospodinje plezalk

Samo izredna želja in strast do hribov sta me zadržala, da nisem pobegnila domov, ko sem pred nekaj leti prišla na prvo uro alpinistične šole. Sami fantje, sami neznani fantje ... Ja, mi je bilo kar nerodno takrat, ker sem bila edino dekle v šoli, sem pa kar kmalu spoznala še ostale plezalk in alpinistke iz kluba, z leti pa se je naše število še povečalo. Govorim o Koroščah, da je v naši hribovski deželici relativno lepo število plezalk in alpinistk tako vemo, če vsaj malo spremljamo dogajanje s tega področja.

Ženske, dekleta nismo samo mame, sestre, šolarke, gospodinje, šivilje, učiteljice, zdravnice, voznice avtobusa ... smo tudi športnice, alpinistke in plezalk. Mislim, da je bil deset let nazaj prvič organiziran plezalni »ženski vikend«, ko so se dekleta v steno podala v krlicih in čevljičkih. To je zagotovo vplivalo, da je Marinka pred kakim mesecem dni v enem od plezališč tod okoli s svojim predlogom o »tematskem plezanju« navdušila trop deklet, ki smo visele po stenah in se ubadale z »minimalci« in spraševale druga drugo: Ej, kk si ti šla tu čez?»

V nedeljo, 10. maja, so v plezališču v Železni Kapli dobesedno odprtih ust buljili v nas, ko smo na parkirišču začele vleči nase rute in predpasnike, spodaj pa plezalne pasove. Začudenje - in po vsej verjetnosti mnenje, da smo prismuknjene pa se je spremenilo v smeh, ko smo napravljene v kmečke gospodinje začele plezati. Tudi v čevljih, coklah, v krilu.

Iz pletenih košar, ki so v senci čakale na čas kosila, smo okoli poldneva potem potegnile prave gurmanske presežke, kakršnih plezalci običajno ne vlačimo s sabo, ampak tokrat je vendarle šlo za gospodinjski dan, pa še nedelja je bila. Proti večeru smo se preizkusile še v hoji po

»gurni«; gre za trak, podoben tistemu, kakršnega uporabljajo tovornjakarji in traktoristi, da pritrdijo tovor z njim. Ni enostavno loviti ravnotežja na traku, napetemu med dvema drevesoma, a po nekaj poskusih smo spoznale, da tudi v tem nismo tako slabe. Potem pa smo se spomnile, da je treba v »štalo it, prašiče nafotrat in jajca pobrat ...«

Dekleta in žene, krilo, predpasnik, dolgi lasje, dojenje in še kaj (stereotipno) ženskega torej niso ovira, da ne počnete, kar si želite početi. Le predolgega krila ne obleči, če greste plezat, ker si boste prevečkrat stopile nanj.

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Voranev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 43 332

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:

Silvo Pritrznik

Glavna in odgovorna urednica:

Ida Robnik

Uredniški odbor:

Ida Robnik, Brane Širnik, Gorazd Mlinšek,
Jože Potočnik, Marta Krejan, Franc Jurač

Lektorica:

Marta Krejan, prof.

Fotografija na naslovnici:

Gorazd Mlinšek

Oblikovanje in grafična priprava:

Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

Tisk:

ZIP center, d.o.o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je Viharnik proizvod informativnega značaja (tj. tarifne številke 3).

Blagoslov konjev na Remšniku

Martina Cigler

Foto: Franc Jurac

Dne 26. aprila 2009 se je na Remšniku, v idilični hribovski vasi, dogajalo žegnanje konj. Sveta maša se je pričela ob 10.30 in je slovesno trajala do 12 ure, ko se je nabralo čez 80 štirinožnih ljubljencev, da so jih blagoslovili. Igrala je godba in ponudili so okusen golaž. Blagoslovili so tudi »oldtajmerske« traktorje, ki jih je bilo tudi veliko prava paša za oči.

V obrtni vasi na Remšniku so tudi letos na jutro pripravili žegnanje konj. Letos se jih je blagoslova udeležilo kar 84, polovica iz Avstrije, kar je največji obisk doslej.

Zaigrala je godba na pihala z Remšnika

Karli in Daca med Karljevimi konji

Vprega je bila prava paša za oči

Blagoslov konj na Cross country klubu

Ida Robnik

Člani Crosss country kluba Legen Slovenj Gradec so letos že drugič pripravili blagoslov konj na klubskem območju. Pripravili so varne priveze za konje v maneži kluba, za jahače in ostale goste pa so poskrbeli z jedačo, pijačo in razvedrilom. Na klubu je bilo živahno do poznih večernih ur.

Župnik Franc Rataj (z mikrofonom v roki) je prijezdil od cerkve sv. Junja v spremstvu konjenikov Cross country kluba.

Med jezdec je bilo precej mladih.

Wiharnik